УКРАЇНСЬКИЙ ХРИСТИЯНСЬКИЙ ЧАСОПИС

МІСІОНАР

2010
СІЧЕНЬ
№1 (207)

З НОВИМ, 2010 роком та РІЗДВОМ ХРИСТОВИМ!

Синодальне послання з нагоди 20-ліття легалізації УГКЦ

Покликання до монашого життя – **особливий Божий вибір**

Роль мирянина у Христовій Церкві

Архітектурний ансамбль Катедрального собору св. Юра (м. Львів).

◀ Теребовлянська чудотворна ікона Пресвятої Богородиці.

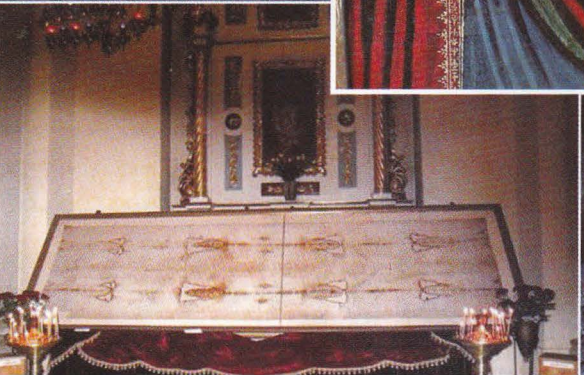

ЗМІСТ

СЛОВО РЕДАКТОРА 3

РІЗДВЯНЕ ПРИВІТАННЯ
БЛАЖЕННІШОГО ЛЮБОМИРА 5

о. Йоанікій ЧВЕРЕНЧУК, ЧСВВ
ХРИСТОС РОЖДАЄТЬСЯ! 6

НАМІРИ АПОСТОЛЬСТВА МОЛИТВИ
НА СІЧЕНЬ 7

НАМІРИ АПОСТОЛЬСТВА МОЛИТВИ
НА ЛЮТИЙ 8

ПОКРОВИТЕЛЬ НА ЛЮТИЙ:
ПРАВЕДНИЙ СИМЕОН БОГОПРИЄМЕЦЬ 9

СИНОДАЛЬНЕ ПОСЛАННЯ
з нагоди 20-ліття легалізації УГКЦ,
65-ліття з дня смерті Митрополита Андрея (Шептицького)
та 25-ліття з дня смерті Патріарха Йосифа (Сліпого) 10

о. Діонісій ЗЕВЕДЮК, ЧСВВ
ПОСЛАННЯ АПОСТОЛА ПАВЛА ДО ФИЛИП'ЯН 15

о. Діонісій ЗЕВЕДЮК, ЧСВВ
РЕЗИДЕНЦІЯ СВ. ВАСИЛІЯ ВЕЛИКОГО
В М. ЛУЦЬКУ ОТРИМАЛА СТАТУС МОНАСТИРЯ 18

ТЕРЕБОВЛЯНСЬКА ЧУДОТВОРНА ІКОНА
ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ
В КАТЕДРАЛЬНОМУ СОБОРІ СВЯТОГО ЮРА (м. Львів) 19

Іван КОБАСЯР
РОЛЬ І МІСЦЕ МИРЯН У ХРИСТОВІЙ ЦЕРКВІ 20

о. Йосиф БУДАЙ, ЧСВВ
«...ПАМ'ЯТЬ ПРО ПРАВЕДНИКА БУДЕ ВІЧН,А» Пс. 112,6 24

Омелян КВІТ
МАРІЯ – БОГОРОДИЦЯ 26

Галина ГОРДАСЕВИЧ
НОЇВ КОВЧЕГ 28

Мелетій БАТІГ, ЧСВВ
НАСТАВ СВЯТИЙ ВЕЧІР... 35

Леся ШТИКАЛО
ЧАЙНВОРД «КОЛЯДУЄ УКРАЇНА – 2010» 41

РІЗДВЯНІ СТОРІНКИ ЗІ ЩОДЕННИКА 42

Зоряна ЖИВА
ТИ ОСОБЛИВИЙ!!! 49

Леся ЛЮБАРСЬКА
АНГЕЛ 49

Марта БОГДАНИЧ
КРОСВОРД «КОЛЯДА» 50

о. Корнилій ЯРЕМАК, ЧСВВ

ПОДЯКУЙМО БОГУ ЗА ТЕ, ЩО МАЄМО!

Христос Раждається!
Славімо Його!

Сідаючи до святкового столу на Святвечір, заглибімося в молитві, адоруючи подію Різдва Христового. В темній холодній ночі, в бідній стаєнці, окутані непевністю й невідомістю, Йосиф і Марія приймають найбільший дар для людства – правдивого Бога і правдивого чоловіка, Якого назвуть Ісусом і Який стане Спасителем світу. За якийсь час до них прилучаються пастирі зі своїми стадами, щоб бути першими, хто привітає Новонароджене Дитятко, а далі сила-силенна ангелів, які милозвучно виспівують: «Слава во вишніх Богу, на землі мир людям доброї волі».

Саме подія Різдва Христового стала основою родинного зібрання у вузькому колі і святкової вечері, коли на небосхилі з'являється перша зоря й осяває своїм світлом землю. Так як тоді, у Вифлеємі, у вузькому колі всі зібралися для привітання Небесного Дитятка, так подібно і ми збираємося, щоб у своїй родині прославити прихід Спасителя не гучними забавами, промовами і парадами, а скромною вечерею, під час якої, подібно до ангелів, тихо заспіваємо: «Слава на висотах Богу».

Справді, останнім часом ми забуваємо, що Бог прийшов до нас у тілі, щоб нас спасти і дарувати вічне життя. Багато буде закликів пам'ятати в цю ніч про бідних, хворих, безпритульних, малозабезпечених. Але сьогодні нам важливо звернути увагу саме на особу маленького Царя, Який лежить у яслах. Ми не можемо про потребуючих пам'ятати тільки на свято святого Миколая, на Різдво чи Великдень, як часто це практикується поміж нашими політиками. Про них треба пам'ятати завжди, допомагати тим, які не дали собі ради в житті, стати на ноги, самостійно могти заробити на своє

життя, а якщо ні – спонукати державу, щоб тим, які немічні і неспроможні, могла забезпечити життя без злиднів. Та ж преціньдля того держава й існує! І не треба виправдовуватися, що держава бідна і не має коштів. Варто тільки поглянути на автопарк державних можновладців чи перечитати список пільг, наприклад, народних депутатів, і відразу стане зрозуміло: бідність в Україні не викоренять звичайні люди своїми доброчинними акціями, допоки творитиметься беззаконня і несправедливість в органах державної влади.

Сідаючи до святкового столу, насамперед подякуймо Богу за те, що вже маємо, за дари, які споживатимемо, і просімо, щоб обдарував усіх, хто потребує, щоб про всіх подбав, як це сам обіцяв у Святому Євангелії. Але головну увагу звернімо на любов, яка проявляється в маленькому Дитятку, в Бозі, Який став людиною, щоб бути таким, як ми, пройти весь життєвий шлях і віддати Своє життя як викуп за багатьох.

Напередодні Йорданських свят наше суспільство очікує ще одне випробовування – вибори Президента України. Можливо, це добре, що вони відбудуться поміж святами, аби мир Христовий оповив нашу країну і ми нарешті могли не у ненависті та злобі, а у спокої й однодумності обирати Президента. Однак, потрібно пам'ятати, що жодний президент, чи прем'єр, чи будь-який посадовець, чи будь-яка людина не принесе нам спасіння, як його приніс Божественний Спаситель, прийшовши на землю у печері край Вифлеєму. Коли ж ми це збагнемо, коли приймемо до свого серця Слово Господнє, Його Спасіння, коли це проголосимо тихо і спокійно у своїй родині, своїм ближнім, зрештою, коли це збагнуть ті, які поставлені волею Божого Провидіння для того, щоб дбати про народ, тільки тоді заблисне нам правдива зоря справедливості та миру, що його приніс Христос Своїм зачаттям і народженням від Пречистої Діви Марії.

Сердечно вітаємо всіх із світлим святом Христового Різдва і бажаємо миру, радості, чистоти й любові! Нехай Христос береже вас і ваші родини! З Новим 2010 роком та Різдвом Христовим!

Христос Раждається! Славімо Його!

МІСІОНАР
УКРАЇНСЬКИЙ ХРИСТИЯНСЬКИЙ ЧАСОПИС

Головний редактор:
о. Корнилій ЯРЕМАК, ЧСВВ

Радакційна колегія:
о. Йосафат ХАЙМИК, ЧСВВ
о. Мелетій БАТІГ, ЧСВВ
о. Миколай МИКОСОВСЬКИЙ, ЧСВВ
Віра АРІВ

Літературне редагування:
Віра АРІВ

Коректура:
Ігор ЯРЕМКО

Дизайн та комп'ютерна верстка:
Олег ПЕЛЕНИЧКА

Фото:
бр. Іпатій ВАЩИШИН, ЧСВВ

Заснований у 1897 році
Засновники – Отці Василіяни
Реєстраційне свідоцтво КВ № 5133 від 18.05.2001 р.
Часопис виходить раз у місяць

Передплатний індекс – 23959

Адреса редакції:
м. Львів, 79019, вул. Б. Хмельницького, 36
Святоонуфріївський монастир Отців Василіян
тел/факс: 272-46-94
URL: www.osbm.in.ua

Підписано до друку 28.12.2009 Формат 70x100 1/16. Друк офсетний. Папір друк. № 1. Умов. друк. арк. 5,2. Умов. Фарбо-відб. 5,7. Обл.-вид. арк. 5,0. Зам. Тираж 5500 прим.

ЦІНА ДОГОВІРНА

Віддруковано з готових діапозитивів
у Жовківській друкарні видавництва Отців Василіян
«Місіонер». 80300, Львівська обл., м. Жовква,
вул. Василіянська, 8

Передруки і переклади дозволені за поданням джерела. Редакція зберігає за собою право виправляти і скорочувати надіслані матеріали.

©Журнал «Місіонар», 2010

РІЗДВЯНЕ ПРИВІТАННЯ БЛАЖЕННІШОГО ЛЮБОМИРА

Дорогі у Христі!

Якраз напередодні Різдва у столиці Данії, Копенгагені, відбулася всесвітня конференція, присвячена проблемі зміни клімату. У цьому заході взяли участь делегати майже всіх країн земної кулі, щоб спільно вирішити, як можна уникнути великої катастрофи, що сьогодні загрожує людству. Зібрані в Копенгагені науковці ще раз ствердили, що цю загрозу спричинило самолюбне і нерозважливе ставлення людей до свого довкілля. Упродовж багатьох десятиліть чи, навіть, століть люди поводилися як творці і повноправні власники навколишнього світу, нещадно експлуатуючи та руйнуючи природу. І сьогодні, після такого «господарювання», людство, нарешті, усвідомило, що наразило себе на велику небезпеку. Багато з нас зрозуміли, що людина не є справжнім власником, паном природи і що природа – це Божий дар для людини, який треба шанувати і розумно вживати. Про це нас так навчає Святе Письмо: «Узяв Господь Бог чоловіка й осадив його в Едемському саду порати його й доглядати його» (Бут. 2, 15).

Дорогі брати і сестри, вже більше ніж дві тисячі років тому у селищі Вифлеємі, що у Палестині, народився Господь, Бог і Спас наш Ісус Христос. Це була надзвичайна подія, бо сам Бог – Творець і Володар Всесвіту – воплотився, прийняв людську природу, став одним із нас. Його народження показало, що людська природа і все, що довкола неї, є настільки добрими, що Божий Син, через якого все сталося і без якого ніщо не сталося (пор. Ів. 1, 5), своїм приходом ще раз підтвердив, що все, що Бог сотворив, є добрим, навіть, дуже добрим (пор. Бут. 1, 4. 12. 18. 31). Своїм хрещенням Він освятив води і весь світ, а своєю смертю подолав смерть, – те, чого всі люди найбільше бояться. Своїм життям, своїм навчанням і своєю діяльністю Він показав, хто насправді є Паном і Володарем Всесвіту, «все бо від Нього, через Нього і для Нього. Йому слава навіки» (Рим. 11, 36). Ми, дорогі у Христі, стоячи біля Ісусових ясел у цей святковий час, повинні скласти Богові велику подяку, бо все, що ми маємо – життя, довкілля, наше спасіння – є Божим даром для нас.

■Верховний архиєпископ Любомир Гузар.

Вітаю вас із цим великим святом і бажаю, щоб ми раз і назавжди зрозуміли, ким ми є в Божих очах. Ми – улюблені діти, щедро обдаровані, які, зі свого боку, повинні своєму Творцеві, своєму Небесному Отцеві і новонародженому Ісусові, нашому Господеві і Спасителеві, повсякчасно дякувати і прагнути шанувати все те, що предобрий Бог для нас чинить. У цей святий час стараймося збагнути, що усвідомлення правди, що все, що від Бога походить, є добрим, є вже саме в собі ще одним великим даром Пресвятого Всевишнього Бога.

З Різдвом Христовим щиро вас вітаю, бути свідомими Божої любові й вдячними за неї від душі бажаю! ■

+ ЛЮБОМИР

ХРИСТОС РОЖДАЄТЬСЯ!

Дорогі у Христі,

ми знову й заново переживаємо Різдво – прекрасну містерію Божої любові. Бог, в особі Воплоченого Свого Сина Ісуса Христа, приходить до нас в світ, щоб жити серед нас й вселяти Своє Божественне життя й силу в наші душі через прийняття Його Таїнств, щоб дарувати спасіння тому, хто його прагне, й допомагати нам віднаходити зміст власного життя, життєдайні сили й джерело невичерпної радості.

Різдво – це не лише гарна традиція, але це Боже запрошення бути новим творінням у простоті й убогості, це запрошення збагачуватись Божою любов'ю, Словом Життя і безсмертною поживою.

Тож дозвольмо Христовій любові, правді й життю полонити нас, а Його благодаті – просвітити й зігріти наші серця. Для цього помрімо для гріха. Усуваймо усі перешкоди на життєвих дорогах до нашого серця. Піднесімося духовно понад наші щоденні випробування, життєві трудності особистого, сімейного, економічного й політичного характеру. Пригадуймо, що Христос посеред нас, що «З нами Бог».

Усім радісних свят! Щедрого Божого благословення й опіки Пресвятої Родини на кожен день Нового року. ■

о. Йоанікій Чверенчук, ЧСВВ,
Протоігумен
16 грудня 2009 року

■ о. Йоанікій Чверенчук, ЧСВВ протоігумен.

МОЛИТВА ЩОДЕННОГО ПОЖЕРТВУВАННЯ ДЛЯ ЧЛЕНІВ АПОСТОЛЬСТВА МОЛИТВИ

О, Божественне Серце Ісуса! У злуці з тим наміром, з яким Ти на землі віддавав славу Богові і тепер щоденно віддаєш у Пресвятій Тайні Євхаристії, жертвую Тобі через Непорочне Серце Пречистої Діви Марії усі свої молитви, справи, слова, думки й витривалість у терпіннях нинішнього дня у винагороду за всі зневаги, образи і кривди, завдані Тобі.

Жертвую їх особливо за Святішого Отця Папу Римського, за святу Церкву, за навернення грішників та в усіх намірах Апостольства молитви, призначених на цей місяць і на сьогоднішний день.

Пресвяті Серця Ісуса і Марії, спомагайте святу Церкву та Україну!

Святий Йосифе, Покровителю і Заступнику приятелів Ісусового Серця, моли Бога за нас!

Святий Архангеле Михаїле, св Миколаю, св. Володимире, св. Йосафате, Заступники України, моліть Бога за нас!

Ось Серце, що так полюбило нас...

НАМІРИ АПОСТОЛЬСТВА МОЛИТВИ НА СІЧЕНЬ

(З благословення Святішого Отця)

ЗАГАЛЬНИЙ: Щоб молоді люди вміли користуватися сучасними засобами масової інформації для їх особистого розвитку, а також могли краще підготуватися до служіння суспільству.

МІСІЙНИЙ: Щоб кожен, хто вірує в Христа, усвідомив, що єдність всіх християн є однією з умов дієвішого голошення Євангелія.

МІСЦЕВИЙ: Щоб президентські вибори в Україні пройшли спокійно і чесно, а народ, за Божою ласкою, обрав особу, яка найбільше відповідатиме викликам і потребам українського суспільства.

НАМІРИ АПОСТОЛЬСТВА МОЛИТВИ НА ЛЮТИЙ

(З благословення Святішого Отця)

о. Йосафат Хаймик, ЧСВВ

ЗАГАЛЬНИЙ: За всіх учених і діячів культури, щоб завдяки щирому пошуку істини вони змогли прийти до пізнання правдивого Бога.

«Без віри неможливо подобатися Богові» (Євр 11,6) – так стверджує апостол Павло, вказуючи на фундаментальне значення чесноти віри в житті людини. Католицька Церква навчає, що християнська віра – це дар Божий, бо здатність до віри отримуємо лише за допомогою ласки Божої. «Ніхто не спроможен прийти до Мене, коли йому того не буде дано Отцем» (Ів 6,65).

Однак це не означає, що в процесі пізнання правдивого Бога нічого не залежить від людини. Якраз навпаки, кожне серце доброї волі завдяки щирому пошуку істини у своєму житті, як також через добрі вчинки, зможе дійти до твердого переконання щодо існування Бога. На цій дорозі пошуку засади розуму, а, отже, науки не становлять перешкоди, а якраз навпаки – тільки сприяють позитивному ствердженню в існування найвищого Абсолюту – єдиного Бога – Отця і Сина і Святого Духа. Про це говорить чимало текстів з постанов Другого Ватиканського Собору, як, зрештою, і відома енцикліка Папи Івана Павла II «Fides et racio» («Віра і розум»), які вказують на віру та розум, як два крила людського духу, на яких кожен з нас може піднестись до Бога.

Отож, хоча наука і релігія по-різному пояснюють світ, але їхні остаточні висновки про причину того чи іншого явища збігаються. Відомий фізик, засновник квантової теорії поля Макс Планк писав: «Бог для віруючих стоїть на початку мислення, а для фізиків на кінці мислення». Образно кажучи, наука допомагає людям рухатись вперед, а релігія вказує напрямок руху. Релігія і наука виходять з одного джерела і ведуть до однієї мети. Вони обидві є виявом людського мислення, шукання і відчування. Вони обидві шукають правди: «І спізнаєте правду, і правда визволить вас» (Ів 8,32). Релігія веде до Бога прямо, шукаючи Творця, а наука йде до Творця посередньо, шукаючи Його крізь творіння.

Молімося в намірі, щоб люди науки і культури ніколи не знеохочувалися у своєму щирому пошуку істини, а завдяки цьому були нагороджені Богом даром сильної віри. ■

МІСІЙНИЙ: Щоб Церква, усвідомлюючи свою місійну ідентичність, прагнула вірно наслідувати Христа й голосити Його Євангеліє всім народам.

Першим і найважливішим обов'язком Христових учнів було і залишається проповідувати Євангеліє Господа нашого Ісуса Христа. «Ідіть, отже, і навчайте всі народи, хрестячи їх в ім'я Отця і Сина і Святого Духа, навчаючи їх берегти все, що Я вам заповідав» (Мт 28,19-20) – говорить Ісус до нас через євангелиста Матея. Від того часу Блага Вість про «Бога, Який став одним з нас, щоб ми могли піднестися до Бога», стала основою євангелізації світу. За два тисячоліття християнства чимало людей навернулося до віри і розвинулася багата християнська культура.

Однак на порозі третього тисячоліття місійна заповідь Спасителя не виконана до кінця, адже більше є таких, які не чули про Христа, ніж таких, що повірили в Нього. Тому місія проповіді Христа й надалі залишається обличчям Церкви. «Горе мені, якби я не проповідував Євангелія» (1 Кор 9,16) – каже Апостол народів і цими словами закликає кожного християнина до живої участі в місії Церкви проповідувати Добру Новину всякому створінню.

Слід зазначити, що місія проповідування Божого Слова походить не тільки від наказу Ісуса Христа, але також із твердого переконання, що

Євангеліє має силу торкнутися людського серця і змінити його на краще. Новий Завіт стверджує: «Жнива великі, та робітників мало. Просіть, отже, Господаря жнив, щоб послав робітників на Свої жнива». Тому всі християни повинні з відповідальністю ставитися до євангелізації світу і чинити це передусім добрим прикладом свого життя.

Таким чином, проповідування Христа повинно стати головним завданням нашого життя, щоб повторити враз із апостолом Павлом: «Його ми проповідуємо, настановляючи кожну людину та повчаючи в усякій мудрості, щоб появити досконалою кожну людину у Христі» (1 Кол 1,28). ■

МІСЦЕВИЙ: Щоб в Україні і в нашій Церкві настав мир і взаєморозуміння та щоб навернулися всі ті, які відпали від єдності з Католицькою Церквою.

Христова Церква покликана бути знаком єдності для усіх народів світу, і тому для нехристиян кожен розкол і ворожнеча між визнавцями Христа є великим згіршенням. На жаль, Україну не оминула доля поділів і церковних розколів. Ситуація є такою, що інколи навіть в невеликому селі можна зустріти кілька церковних громад різних конфесій, які намагаються по-своєму організовувати релігійне життя, хоча, по суті, усі визнають віру в того самого Бога. Це, безперечно, створює напруження як на місцевому, так і на державному рівні.

Важко сказати, коли ж нарешті настане довгоочікуваний мир і взаєморозуміння між християнами в Україні і світі. Безперечно, що у великій мірі це залежатиме від особистого прикладу кожного з нас, тому з довірою продовжуймо молитися в цьому намірі, особливо за тих, хто відпав від єдності з Католицькою Церквою раніше чи зовсім недавно. ■

■ ПОКРОВИТЕЛЬ НА ЛЮТИЙ

ПРАВЕДНИЙ СИМЕОН БОГОПРИЄМЕЦЬ

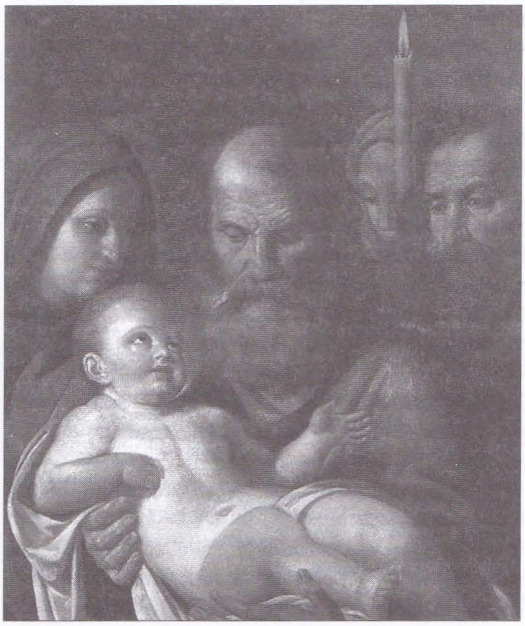

Праведний Симеон Богоприємець був, за свідченням святого євангелиста Луки, одним з обранців Божих, які очікували утіхи Ізраїля, «і Дух Святий жив на ньому» (пор. Лк. 2,25). Було оголошено йому від Бога, що він не помре до того часу, поки обіцяний Месія – Христос Господь – не прибуде на цей світ.

Згідно з переданням, праведний Симеон був одним із 70 перекладачів, які перекладали книги Старого Завіту з єврейської мови на грецьку Коли він прочитав: «Ось діва зачала і породить сина» (Іс 7,14), то хотів слово «діва» замінити на «жінка». Але йому з'явився ангел Господній і сказав: «Ти на власні очі побачиш сповнення цього пророцтва».

Симеон з вірою чекав аж до глибокої старості виконання Божої обітниці. В переданні сказано, що він жив 300 років і помер наступного дня після того, як побачив Дитятко Ісуса в єрусалимській святині. ■

Синод єпископів УГКЦ.

СИНОДАЛЬНЕ ПОСЛАННЯ

з нагоди 20-ліття легалізації УГКЦ, 65-ліття з дня смерті Митрополита Андрея (Шептицького) та 25-ліття з дня смерті Патріарха Йосифа (Сліпого)

Дорогі у Христі!

Цього року, що наближається до свого завершення, ми відзначали 20-ту річницю легалізації УГКЦ після десятиліть тоталітарної заборони та переслідувань. Разом з тим на 2009 рік припало й дві інші ювілейні дати: 65-ліття з дня смерті слуги Божого Митрополита Андрея (Шептицького) і 25-ліття з дня смерті Ісповідника віри Патріарха Йосифа (Сліпого). Ми спільно просимо Бога прийняти наші молитви й упокоїти їхні душі «з духами праведних», спільно згадуємо славні сторінки нашої минувшини, яка ніби огранена силою їхнього духу й напоєна жертовністю їхньої праці. Звертаємо особливу увагу на ці дві великі духовні постаті, не бажаючи призабути двох інших церковних провідників – святої пам'яті Блаженнішого Верховного Архиєпископа Мирослава-Івана (Любачівського) та Архиєпископа Володимира (Стернюка), яких Боже Провидіння поставило служити Церкві в оцьому трагічному, а водночас геройському XX-му столітті.

Відзначення річниць смерті Митрополита Андрея та Патріярха Йосифа нехай стане для нас приводом особливої задуми. Яким шляхом іти нам, щоб бути вірними заповітам цих великих достойників? Чи їхня жертва й далі надихає нас свідчити про Христа у найскладніших обставинах нашого життя? Відповідь на ці питання ми спробуємо знайти, розважаючи над діяннями, думками й настановами цих світочів Української Греко-Католицької Церкви, що віддавна мають для нас силу дороговказів.

Праведність життя й особиста жертва як «живі камені» християнської цивілізації

Не кожен, хто промовляє до мене: Господи, Господи!
– увійде до Царства Небесного,
лише той, хто чинить волю Отця мого, що на небі (Мт. 7, 21).

Великою школою віри й любові для нашого народу стало саме життя Митрополита Андрея і Патріарха Йосифа. Так, іще юнацький вибір Романа Шептицького на користь Української Церкви та її скривдженого люду зігрівав серця багатьох українців і скеровував їхні дороги у бік служіння своєму родові. Ледь не кожна галицька родина передавала з покоління в покоління зворушливу оповідь про тверде рішення юнака стати греко-католицьким ієромонахом і про тривале, але любляче переконування ним свого батька, графа Івана Шептицького, благословити цей намір. Ця оповідь і досі має силу зразка для наслідування, яким надихаються нові покоління покликаних до чернечого подвижництва.

Митрополитові випала доля провести Церкву через дві світові війни. Мінялися влади, зникали цілі імперії, занепадав звичний світ з його традиційними вартостями, на зміну яким приходив культ сили й спокуса вседозволеності. Проте ніщо не могло збити орієнтації Владики Андрея на Творця і Його заповіді:

Програма нашої праці така: Будемо повинуватися владі, слухати законів, оскільки вони не противні Божому законові; не будемо мішатись до політики і світських справ, не перестанемо жертвенно працювати для Христової справи в нашому народі (Пастирське послання від 9 жовтня 1939 року).

І кожній владі він нагадував:

Від уряду... очікуємо мудрого справедливого проводу та розпоряджень, які би враховували потреби та добро всіх громадян Нашого Краю, незалежно від того, до якого віросповідання, народності й суспільної верстви належать (Пастирське послання з нагоди проголошення Акту відновлення Української держави 30 червня 1941 року)

Цим своїм свідченням слуга Божий Андрей промовляє до нас і в нинішні непрості часи. Нас приваблюватимуть нові геополітичні союзи і жахатимуть старі форми рабства, спокушатимуть блага сучасного світу й насторожуватимуть рецидиви давніх утопій. Але хай дух наш вознесеться понад цими буремними хвилями, щоб ми, як і наш великий Митрополит, незмінно бачили гавань Христового спасіння.

Не менш промовистим є і життя Патріарха Йосифа. Воно стало символом Хресної дороги всього українського народу в XX столітті:

Нічні ув'язнення, таємні судилища, нескінченні допити і підглядання, моральні і фізичні знущання й упокорення, катування, морення голодом; нечестиві слідчі і судді, а перед ними я, безборонний в'язень-каторжник, «німий свідок Церкви», що, знеможений, фізично і психічно вичерпаний, дає свідчення своїй рідній мовчазній і на смерть приреченій Церкві (Заповіт).

Цей в'язень-каторжник став прикладом для багатьох мучеників української землі й великою духовною опорою для своєї пастви у найлютішу добу ҐУЛАҐУ. Мірилом вчинків і в цьому випадку не було кермо влади чи розкіш багатства. Навіть якщо й не знати, що цитовані думки взято із «Заповіту» Патріарха, вдумливий християнин відразу відчує, що ці слова звучать як заповітні:

Оця любов до Христа, любов до Святої Церкви... любов до рідного Українського народу... визначали мій життєвий працелюбний шлях, моє думання та мою працю, на волі й у неволі. Упродовж цілого свого життя був я, і таким відходжу з цього світу, в'язнем Христа!

Ось чому заповітом обох великих мужів нашої Церкви – і Митрополита Андрея, і Патріарха Йосифа – є на перший погляд дивний, але мудрий парадокс: бути «в'язнем Христа» – це єдиний шлях здобути справжню духовну свободу!

Придивляючись до життя цих видатних Предстоятелів УГКЦ XX століття, можемо помітити, що їхня мова, така звична для тогочасної епохи, стає деколи майже незрозумілою для прагматичної логіки епохи нинішньої. Вслухаймося, для прикладу, в молитву чернечого новика Романа Шептицького, якою він поручає Богові свою родину:

Дай їй християнських матерів, котрі вчили б дітей Твоєї служби, дай їй батьків, щоби вони явно і відважно визнавали Твою святу віру і жили в дусі Твоїх законів. Нехай за неї гинуть, як св. Йосафат.

«Просити в Бога, щоб моя родина гинула за віру? Що за глупота?» – сказав би якийсь «герой нашого часу», що обманом і безчестям стягає для себе і своїх близьких усе золото світу, будучи свято переконаний, що тим самим чинить їм добро. Або інші слова тієї ж молитви:

Зволь, Господи, вибрати собі з нашої родини священиків, апостолів, святих мучеників.

Просити в Бога мучеництва? А чому не просити матеріального достатку, високих посад, влади і слави? Цілком іншою логікою просякнуті діяння обох світочів нашої Церкви. Навіть своє високе становище і належну їхньому санові владу наші великі попередники вважали насамперед великою відповідальністю та жертовним служінням. Так, уже в своєму Пастирському посланні до вірних Станиславівської єпархії молодий Владика Андрей переконливо сформулював кредо усього свого дальшого архиєрейства:

Від сеї хвилі я, з приказу Христа, маю бути не лише вашим братом, але вашим пастирем, вашим вітцем; маю вже лиш для вас жити, для вас з цілого серця і цілої душі працювати, для вас все посвятити, за вас, як буде того треба, життя своє положити.

Чи не можна б ці слова, сказані єпископом про своє служіння, віднести до кожного з нас, кому доручено відповідальність за долю і благо своїх ближніх?

Подібним духом жертви було сповнене служіння Патріарха Йосифа, яке він так підсумував у своєму «Заповіті»:

Як ніколи раніше, розкрилася мені таємниця слів Христа: «І будете мені свідками...» (Ді. 1, 9). Свідчити Христові – сповідувати Його перед людьми (пор. Лк. 12, 8), не відрікатися Його, нести хрест свій, страждати за Христа і з Христом, бути готовим на муки і навіть життя своє віддати за друзів своїх, не лякаючись тих, що «тіло вбивають» (Лк. 12, 4).

«Але доки ж можна носити хрести?! Коли ж ми будемо просто жити?» – знову можуть запитати зневірені й нетерплячі. І поставлять собі за мету будь-якою ціною вирвати в долі безтурботне існування, не обтяжене усвідомленням власної гріховності та відповідальності...

Із цих прикладів постає перед нами уся міра дехристиянізації наших душ. Ми вже не готуємося до мучеництва й жертви, оскільки останні є для нас ознаками релігійного фанатизму й життєвої поразки. Чимало наших сучасників, захоплених здобутками секуляризованого світу, натхненно говорять про пріоритет ефективності й розумного використання ресурсів над тим, що вони зневажливо називають моралізаторством. Услід за цим світом, ми ставимо собі за мету будь-якою (а значить – і недозволеною) ціною уникнути страждань, які вже не є для нас Божим випробуванням та Богом даним шляхом до блаженства, і правдами чи неправдами здобути бажаний результат. Метою життя людини сьогодні часто стає не наслідування Христа, який через Свою жертву став Спасителем світу, а пошук якнайбільшої вигоди та задоволення. Тому якщо би «героєві нашого часу» довелося на місці Бога вирішувати, де саме мало б народитися Боже Дитятко, він обрав би не бідну яскиню, а царські палати як «найефективніше вкладення людського капіталу».

Проте таке намагання уникати у своєму житті морально-етичного виміру обертається тим, що саме воно стає головною причиною наших життєвих поразок. Церква не виступає проти

ефективності, віри в свої можливості чи розумного використання ресурсів: все це є речі, які, якщо вони випливають з віри в Бога, справді стають чинниками успіху. Однак ключем тут є віра в Бога, яка формує нашу позицію і відсікає з наших дій ті, що супротивні Божій волі. Інакше ми стаємо «своїми» для гріховного світу і разом з ним котимося в духовну пастку. І тоді нам так чи інакше треба буде платити – скажімо, чи не платить сьогодні світова спільнота велику ціну за безконтрольну аморальність у фінансових справах? Своєю енциклікою «Любов у Правді» (Caritas in Veritate) Папа Венедикт XVI якраз нагадав нам, що людська нечесність має фінансовий вимір. Але цього разу нам доводиться розплачуватися за своє небажання зважати на Божий закон.

Тому заперечувати потрібність жертви – це думати так, як Юда, який по-своєму також любив Христа, але прагнув для Нього розкошів влади й пишноти царського трону, бо ставив він їх понад усе. Саме цю земну логіку Юди ми часом не хочемо визнати в собі самих. Натомість мати за взірець Христа – означає бути духовно готовим до жертви, якщо Господь нас до неї колись покличе. Навмисне шукання страждань є спокушенням Бога, але смиренна й довірлива готовність прийняти їх з Божої волі як дар, що наближає нас до Царства Небесного, – це єдино можлива позиція, завдяки якій ми справді стаємо християнами.

«Шукайте горішнього!»

А коли ви з Христом воскресли,
то шукайте того горішнього, де Христос перебуває, сівши по правиці Бога.
Думайте про горішнє, а не про земне (Кол. 3, 1–2).

Обидва згадані предстоятелі нашої Церкви, здійснюючи своє служіння та відчуваючи відповідальність перед Богом, ставили перед собою і своєю паствою великі завдання.

Митрополит Андрей (Шептицький) був будівничим граду Божого – великої християнської цивілізації, одним із наріжних каменів якої є свідчення «аж до пролиття крові». Ще на початку XX століття йому розкрилася головна мета його служіння, яка була частиною Господнього промислу для його народу, а саме: духовно підготувати Церкву до мучеництва:

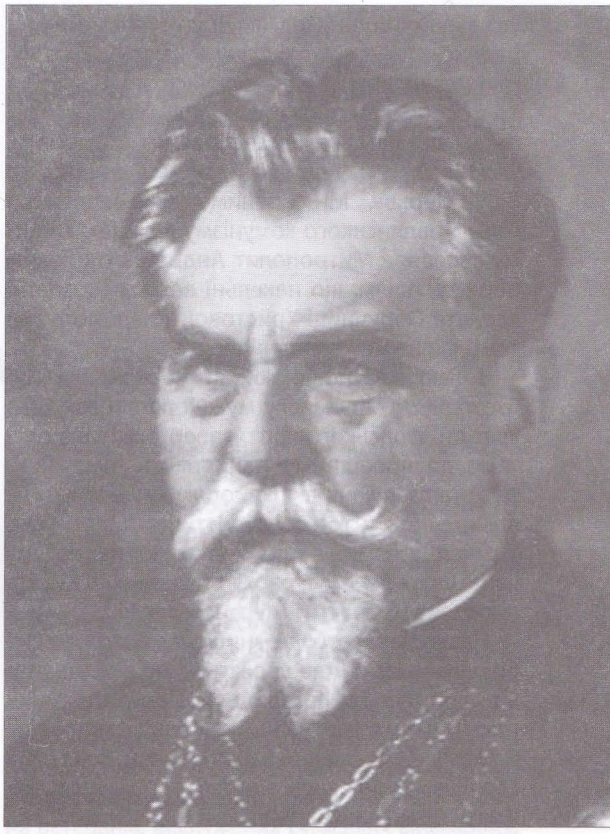

Може прийти хвиля, в якій треба буде кров пролити за святу віру. На ті тяжкі часи, що настають, треба Вам і мені приготовитись (Пастирське Послання до духовенства «О достоїнстві і обов'язках священства» 30 січня 1901 року).

З усією ревністю і енергією Христового Пастиря Митрополит узявся за це важливе діло духовного скріплення і утвердження свого народу у вірі. А коли приходила пора випробувань, сам він подавав приклад стійкості та мужності, незважаючи на загрозу для себе. Так, на початку Першої світової війни Владика Андрей звернувся до своєї пастви з гарячим закликом зберігати вірність своїй Церкві, «хоч би мали для неї багато посвятити, а навіть власне життя», за що змушений був витерпіти

ув'язнення. Коли ж під час Другої світової війни радянські війська окупували Західну Україну, галицький архиєрей звернувся до Папи Пія XII з особистим проханням уділити «апостольське і батьківське благословення і наказати, уповноважити і призначити мені вмерти за Віру і Церкву... Ми сповнимо наше завдання і Голіаф радянського комунізму відійде». У цьому запевняв Митрополит Андрей з глибоким переконанням, що пекельні ворота не здатні здолати Обручниці Христової, а перемога сил темряви не може бути вічною.

З цією ж заснованою на глибокій довірі до Господнього промислу мужністю він захищав святість людського життя, звертаючись з листами до провідників нацистської Німеччини та організовуючи акцію порятунку євреїв. Цю впевненість у торжество Істини, попри усвідомлення неминучості жорстоких переслідувань, що очікують ієрархію та вірних УГКЦ, він висловив на своєму смертному ложі:

Наша Церква буде знищена, розгромлена большевиками. Але держіться, не відступайте від віри, від св. Католицької Церкви. Тяжкий досвід, який впаде на нашу Церкву, є хвилевий. Я виджу відродження нашої Церкви. Вона буде гарніша, величавіша від давньої та буде обіймати цілий наш народ.

Без духовного гарту епохи Шептицького ми, вірні його Церкви, напевно, не змогли б вистояти перед натиском богоборчих режимів, а головне – не могли б сподіватися, що після такої страшної руїни можливе відродження. Так Господь діяннями Митрополита Андрея згуртовував наш народ перед великим випробуванням.

Це неймовірно важке, але не менш величне завдання: провести Церкву через мучеництво і катакомби та підготувати її до воскресіння випало на долю його наступника на Галицькому престолі – Патріарха Йосифа (Сліпого). Як у неволі він повною мірою усвідомлював цей незбагненний задум Божого Промислу – «дати живе свідчення нашій Церкві», так і, визволившись із лабет червоного змія, почав докладати усіх своїх зусиль, щоб далеко поза межами батьківщини «завершувати те, чого не міг довершити як в'язень». У своїх діяннях він також черпав натхнення з віри:

Я вірив, що з руїн повстануть наша Церква і наш Нарід! З усіх сил намагався я шукати виходу з цього майже безвихідного становища, щоб підняти Церкву і Нарід з руїни, щоб їх відродити (Заповіт).

Щоб збагнути усю пророчу силу цих слів, потрібно пам'ятати, що сказані вони були тоді, коли ще тривала «Страсна п'ятниця». Що більше, з глибокого Сибіру, з каторги Патріарх пише своє славне послання «Великого бажайте!», в якому закликає своїх переслідуваних духовних дітей вірити у Бога. Бо те «велике», про яке він говорить, це не мрія про земні багатства і славу, а віра в Бога, в руках якого перебувають долі людей і народів; це святість, до якої Бог закликає кожну людину і кожного Христового учня.

«Великого бажайте!» Це незвичайно змістовний і гідний Христовий вислів і зазив! Що ж можна великого бажати, очевидно, маючи перед очима Бога?.. Співдіяти з Божими поривами, не губити їх і не тратити сил на дрібниці і переминаючі речі, не спинюватися на марницях, поширювати і закріплювати Христову Церкву, а передусім – здобути велику святість, бо призвав нас Бог не до нечистоти, але до святості (1 Сол. 4, 7), – оце те велике в головних зарисах, якого повинен бажати Христовий ученик.

Що робити сьогодні нам, нащадкам цих великих провідників Церкви? Спочивати на здобутих ними лаврах? Прагматично обмежитись куцим здобуттям можливого? Чи, як і вони, відчути велику відповідальність перед Богом, а тому «забажати великого»?

Зовсім недавно, у дні паломництва Слуги Божого Папи Івана Павла II до України, коли величава літургійна молитва зібрала у Львові майже півтора мільйона молільників, дух наш знову вознісся понад повсякденними турботами, а наша Церква заявила про готовність «до здійснення нових завдань, які випливають з нашої богоносної східної традиції й церковного управління, а також з почесного нашого обов'язку перед усією вселенською Церквою»:

Для кращого майбутнього в новому столітті ми, єпископи Української Греко-Католицької Церкви, готуємо план душпастирської праці, суть якого можна передати такими словами: святість об'єднаних людей у паломничанню на

шляху до церковного сопричастя, щоб здійснити волю Христа-Спасителя (Привітання Блаженнішого Любомира). ■

Ми – народ, духовно травмований безбожним тоталітаризмом і занапащений вічними роздорами, – маємо стати народом святим та об'єднаним, щиро прагнучи церковного сопричастя з усіма християнами. Отож тримаймо свій дух високим, щоб не стратити з поля зору цю велику й гідну мету – «святість об'єднаного народу».

■ СВЯТЕ ПИСЬМО

ПОСЛАННЯ АПОСТОЛА ПАВЛА ДО ФИЛИП'ЯН

о. Діонісій Зеведюк,ЧСВВ

«Послання до филип'ян» вводить читача у світ взаємин Павла з християнською громадою міста Филиппів у Македонії та виявляє глибину і сердечність цих взаємин. Пишучи до филип'ян, Павло не лише хоче подякувати їм за допомогу чи зміцнити їх у вірі, але також виявляє їм особисті переживання, розповідає про те, що його турбує, чим він живе, чого сподівається. Це послання – одне з найбільш особистих Павлових послань, у якому автор подає немало подробиць і про себе, про свій духовний світ, а також про свою актуальну ситуацію. Знаходимо тут згадки про перебування Павла у в'язниці, тому це послання зараховують до групи так званих «в'язничних» його листів (Флп, Флм, Кол, Еф).

Адресати послання

Із заголовка послання довідуємося, що адресоване воно «усім святим у Христі Ісусі, що перебувають у Филиппах, з єпископами та дияконами» (Флп 1,1). Також в останній частині листа Павло називає своїх адресатів «филип'янами» (4,15). Здебільшого ж він звертається до них, іменуючи їх, як і в інших своїх посланнях, «аделфоі» (по-українськи: «брати (і сестри)» (1,12; 3,1.13.17; 4,1.8). Також називає їх «улюбленими» (2,12; 4,1(2)), «бажаними» (4,1), «святими» (1,1; 4,21), виявляючи цим своє сердечне ставлення до християн у Филиппах.

Павло адресує лист від свого імені та від імені Тимотея, проте пише переважно від себе особисто. Це риса й інших Павлових листів (1-2 Кор, Кол, 1-2 Сол, Флм).

Місто Филиппи заснував у 356 році до Р.Х. на місці давнього Креніда Филип II, цар Македонії, батько Олександра Великого, і назвав його своїм іменем. Коли у 168 році місто перейшло під владу римлян, то було якийсь час столицею Македонської області. Поблизу Филиппів у 42 році до Р.Х. відбулася битва, в якій Марк Антоній та Октавіан здобули перемогу над Брутом і Касієм, змовниками, які вбили Юлія Цезаря. Після цієї битви, як також після іншої, у 31 році до Р.Х., в якій Октавіан отримав перемогу над Марком Антонієм, частина ветеранів, вислужених римських військових, оселилася в місті. Таким чином воно отримало статус римської колонії (Ді 16,12), яка керувалася римським правом, так званим ius italicum, тож місто було незалежним від влади римського правителя провінції Македонії.

Филиппи були першим європейським містом, в якому Павло зупинився надовше разом із Силою і Тимотеєм під час другої місійної подорожі. Перепливши з Троади до Неаполя – порту на європейському узбережжі, апостол і його товариші не зупинилися в портовому місті, а вирушили на північ, до Филиппів. Там вони зупинилися і перебували якийсь час. Розповідь «Діянь апостолів» про перебування Павла у Филиппах (16,12-40) не суперечить іншим доступним нам відомостям, за винятком того, що слід припустити довший період перебування апостола в цьому місті, ніж це виходило би з розповіді «Діянь». Потрібний був якийсь достатній час для заснування у Филиппах християнської спільноти.

Від початку визначну роль у християнській громаді Филиппів відігравали жінки (16,13-15). Павло у «Посланні до филип'ян» називає по імені: Епафродит (2,25; 4,18), Климент (4,3), поряд з жінками Еводією і Синтихою (4,2). Як підтверджують ці імена, спільнота у Филиппах від початку складалася в основному з християн поганського походження, оскільки юдеїв у місті було небагато, і то, мабуть, були в основному жінки, чоловіки яких не були юдеями. За свідченням «Діянь», синагоги у місті не було, а на молитву в суботу визнавці та прихильники юдаїзму збиралися в окресленому місці на березі річки (16,13).

«Діяння» згадують про одну з побожних жінок, мабуть, не юдейського походження, – Лідію, купчиху кармазином (фарбованої в червоний колір вовняної тканини), родом з міста Тіятир у Малій Азії, яка прийняла хрещення разом зі своїм домом (родиною і слугами) та запросила, а згідно з Ді 16,15, навіть примусила апостолів перебувати в її домі. Таким чином, будинок Лідії став осередком першої християнської спільноти у Филиппах.

Християни Филиппів завжди були в дуже близьких сердечних взаєминах з Павлом, а це проявлялося, зокрема, в тому, що допомагали йому матеріально. Двічі висилали йому гроші, коли він був у Солуні (Флп 4,16). У «Другому посланні до коринтян» Павло так пише про щедрість македонських Церков, у тому числі, мабуть, филип'ян: «Серед численних турбот, яких вони зазнали, їхня надмірна радість та їхня глибока бідність вилилась до краю на їхню багату щедрість» (8,2 і наст.). Також нагадує коринтянам: «Я не був тягарем нікому, бо мені у моїй нестачі допомогли брати, що прийшли з Македонії» (11,9). А це були, імовірно, посланці з Филиппів (Флп 4,15). Тож, зрозуміло, одна з цілей «Послання до филип'ян» – подякувати за допомогу, яку Павло отримав через руки Епафродита (4,10-20; 2,25-30).

Крім радісних вражень з перебування у Филиппах, Павло пам'ятав це місто як місце свого першого ув'язнення. «Діяння апостолів» звертають увагу на той факт, що апостоли Павло і Сила могли утекти з в'язниці, але не зробили цього, бо не вважали себе злочинцями і хотіли відстояти своє право як римські громадяни. Проте змушені були залишити місто (Ді 16,22-40). Мабуть, нагадуючи, що християнам «дана ласка не тільки вірувати в Христа, але за Нього також і страждати», і подаючи себе за приклад (Флп 1,29-30), Павло має на увазі також своє побиття і ув'язнення у Филиппах.

Зрештою, це ув'язнення мало і свій апостольський плід. Адже в'язничний сторож, вражений поведінкою Павла і Сили, зацікавився їх проповіддю, заопікувався ними, привів у свій дім, а також прийняв хрещення разом зі своїми домашніми, які також увірували в Бога (Ді 16,29-34; пор. Флп 1,12).

Місце і час написання послання

Від найдавніших часів, ще з II століття по Р.Х., усім здавалося, що «Послання до филип'ян» Павло написав під час свого ув'язнення в Римі (61-63 роки). Сам апостол не подає місця свого перебування, лише багаторазово говорить про те, що він перебуває «в кайданах» (Флп 1,7.13.14.17). Можливо, згадка про преторію (1,13) та привіт від імені «святих з кесаревого дому» (4,22) були достатніми, щоб не брати до уваги інших можливостей Павлового ув'язнення: де ще може бути дім кесаря, як не в Римі?

Проте, слово «преторія» означає осідок римського префекта в будь-якій римській провінції, а «святі з дому кесаря», тобто урядовці, службовці та слуги в імператорській адміністрації або службі, які стали християнами, перебували і поза Римом. Тому існують дві інші пропозиції, які враховують відомості, з якими не дуже згоджується теорія про римське походження цього послання.

Ще наприкінці XVIII століття було запропоновано як місце написання «Послання до филип'ян» Кесарію, де Павло провів довгих два роки, очікуючи на розгляд своєї справи перед кесарем. Але і ця пропозиція не зовсім узгоджується з доступними нам відомостями. По-перше, немає доказів на те, що Тимотей був з Павлом під час його перебування у в'язниці – чи то в Кесарії, чи в Римі. По-друге, відстань від обидвох цих міст до Филиппів надто велика, щоб за короткий час Павло міг довідатися, що филип'янам стало відомо про недугу Епафродита, яка з певністю не була надто тривалою (Флп 2,25-30, зокрема 2,26).

Інша пропозиція походить з початку XX століття. Звернено увагу на те, що «Діяння апосто-

лів» не подають повної інформації про життя Павла. Тим часом, пишучи «Друге послання до коринтян», Павло згадує про неодноразове перебування в тюрмах ще перед 57 роком (2 Кор 11,23). «Діяння» ж повідомляють тільки про його ув'язнення у Филиппах, Кесарії та Римі. Також Павло розповідає про «скорботу», пережиту в Азії (2 Кор 1,8), про «боротьбу зі звірами» в Ефесі (1 Кор 15,32; пор. 2 Тим 4,17, де про звільнення з ув'язнення говориться як про визволення «з левиної пащі»). Ці згадки – з періоду третьої подорожі, коли Павло, покинувши Ефес, подорожував до Коринта.

Оскільки «Діяння апостолів» повідомляють про непорозуміння в Ефесі (19,23-20,1), а також про те, що дорогою з Коринта в Єрусалим Павло проминув Ефес, а зустрівся з пресвітерами ефеської Церкви в Мілеті (20,17-21,1), цілком імовірно, що в листах до коринтян іде мова про ув'язнення Павла в Ефесі. У цей час Ефес був адміністративним центром римської провінції Азії, тож не дивує наявність у місті преторії та перебування в ньому «святих з кесаревого дому» (Флп 4,22). Крім того, відстань від Филиппів до Ефеса приблизно вдвічі менша, ніж до Рима чи до Кесарії. Отож, «Послання до филип'ян» могло бути написане в Ефесі близько 36 року, наприкінці Павлового перебування в цьому місті, з якого він згодом вирушив у подорож до Македонії і Коринта (пор. Флп 1,24; 1 Кор 16,5; Ді 20,1-3).

Обставини написання послання

З самого «Послання до филип'ян» можна зробити висновок про обставини його написання. Передусім, Павло перебуває у в'язниці, згадка про кайдани не обов'язково означає, що він закутий в них. Як сам каже, його ув'язнення дало йому можливість проповідувати у преторії, мабуть, до вояків, які несли у ній почергову варту. Очевидно, перша фаза процесу, вислухання оскарженого вже відбулася, оскільки Павло чекає на остаточне вирішення його справи: його можуть стратити або покарати, а можуть і оправдати. У випадку звільнення він хотів би відвідати Филиппи (2,23-24).

Филип'яни дізналися про Павлове ув'язнення і вислали йому грошову допомогу через Епафродита, який, однак, захворів і був близький до смерті, проте виконав доручення. Филип'яни дізналися і про те, що Епафродит був хворий, тому Павло відсилає його до Филиппів, а при нагоді, мабуть, через нього, передає свій лист (2,24-30). При цьому Павло неначе оправдується, чому висилає лист не через свого посланця, а через висланника Церкви у Филиппах (2,25-26). Пише, що хоче вислати до Филиппів також Тимотея, але зараз не може – вишле аж після того, як буде остаточно визначено його долю (2,19-23).

Одне послання чи кілька послань?

Зі спокійного, без надзвичайних тривожних нот, «Послання до филип'ян» можна зробити висновок, що крім деяких незначних конфліктів, у християн у Филиппах все йде успішно. Тому Павло, сам обмежений у діях із-за ув'язнення, а водночас спокійний про Церкву у Филиппах, надає посланню характер душевної розмови з улюбленими учнями. І все-таки, деякі зміни в тоні і настрої послання дали поштовх до гіпотези про те, що «Послання до филип'ян» таке, яким ми його знаємо, є наслідком поєднання трьох (або двох) Павлових листів, написаних в різний час.

Ті вчені, які підтримують думку про наявність трьох листів, виділяють зокрема: 1) лист подяки за пожертву, отриману від Епафродита (4,10-20); 2) лист, який заохочує до достойного християнського життя і до радості в Господі (1,1-3,1a; 4,4-7.21-23); 3) лист перестороги (3,16-4,3; 4,8-9).

Перший лист мав би бути написаний відразу після отримання дару від филип'ян, можливо, перед ув'язненням; другий – дещо пізніше, після отримання добрих новин з Филиппів; третій є виразом турботи про збереження филип'ян від впливу «лихих робітників» – тих проповідників, які закликають християн до прийняття обрізання і виконання юдейських практик (пор. «Послання до галатів»).

Ця наукова дискусія щодо цілості «Послання до филип'ян» важлива, але не впливає суттєво на зрозуміння змісту самого послання, тому для звичайного читача не має надто великого значення. ■

(Закінчення у наступному числі)

о. Діонисій Заведюк, ЧСВВ

Василіянська резиденція св. Василія Великого в місті Луцьку була заснована 29 вересня 1998 року декретом Протоархимандрта Василіянського Чину о. Діонісія Ляховича, ЧСВВ. Відтак на підставі звернення о. Йоанікія Чверенчука, ЧСВВ, – Протоігумена Провінції Найсвятішого Спасителя в Україні, враховуючи думку Головних Радників, зважаючи на обґрунтовані причини, Протоархимандрит Василіянського Чину святого Йосафата Всесвітліший о. Василій Ковбич декретом з дня 5 грудня 2009 р. надав резиденції св. Василія Великого у місті Луцьку статус монастиря.

Василіянський монастир у Луцьку.

РЕЗИДЕНЦІЯ СВ. ВАСИЛІЯ ВЕЛИКОГО В М. ЛУЦЬКУ ОТРИМАЛА СТАТУС МОНАСТИРЯ

ІСТОРИЧНА ДОВІДКА:

Діяльність отців Василіян на Волині після 150-річної перерви відродилася з виходом УГКЦ з підпілля, хоча ще і в часи переслідувань підпільно душпастирював у Володимирі-Волинському і околицях бл. п. о. Маркіян Когут, ЧСВВ. З 1991 року отці і брати Крехівського монастиря почали регулярно їздити на празник св. Йосафата до цього міста. З 1995 року у Володимирі-Волинському постійно проживав о. Григорій Бардак, ЧСВВ. Він служив кожної неділі як у Володимирі, так і в Луцьку, в римо-католицькому костелі. Коли у Луцьку відремонтували церкву на території військової частини, то передали її єпархіальному священику декану о. Роману Бегею. Отці Василіяни отримали земельну ділянку в іншій частині міста, у 55-ому мікрорайоні. Тут було споруджено монастир із кількох кімнат-вагончиків та тимчасову каплицю.

У 1995 р. ченці розпочали зведення монастиря і величавого собору. За настоятельства о. Григорія Бардака, ЧСВВ, було викопано котлован. Після переїзду о. Григорія до іншого монастиря у Луцьку деякий час служив о. Всеволод Сокирко, інші священики. У 1998 р. настоятелем у Луцьку став о. Дмитро Григорак, ЧСВВ, який з допомогою спонсорів і жертводавців розпочав будівництво монастиря і церкви. З 2007 р. настоятелем монастиря у Луцьку є о. Терентій Цапчук, ЧСВВ, який продовжує працю своїх попередників. На даний час вже споруджено монастир, святилище, а в просторому підземному приміщенні влаштовано церкву. За цей час зросла чисельно і монаша спільнота: тут постійно проживають і виконують своє служіння 4 священики і один брат. ■

ТЕРЕБОВЛЯНСЬКА ЧУДОТВОРНА ІКОНА ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ В КАТЕДРАЛЬНОМУ СОБОРІ СВЯТОГО ЮРА (м. Львів)

Теребовлянська чудотворна ікона.

Теребовлянська чудотворна ікона відома з XVII ст. Вона знаходилася в Теребовлянському Преображенському монастирі. В теребовлянській судовій книзі за 1663 рік є акт, який свідчить про чудо: «Я, нижчепідписаний, зі всією компанією козацької роти ротмістра Його Королівської Милости пана Яна Суловського, перебуваючи на постої в Теребовлі за призначенням маршалка військ Його Королівської Милости пана Яна-Самєля Свідерського, за відомостю ченця монастиря Теребовлянського св. Спаса на ім'я Митрофан Попель, пітверджую: образ Пречистої Діви плакав в четверговий день перед українським Великоднем, коли на Службу Божу прийшли люди православні і католики. Засвідчую, бачивши це Боже об'явлення, що це дійсно сталося. Знову вдруге пішли ми суботнього дня на Службу Божу і бачили на свої очі, що той образ Найсвятішої Діви, змінившись, ревно плакав. Ми свідчимо добровільно, без примусу, що все так а не инакше відбувалось. І це свідчення з підписом рук всієї компанії даємо. На що задля ліпшої віри підписуюсь своєю рукою, разом з підписами братськими. Діялось в обозі під Голосковим [...]». З цього часу ікону стали почитати як чудотворну на усьому Поділлі.

Існує одне передання про чудотворну ікону в Теребовлі. 1673 року, коли турки наближалися до Теребовлі, її мешканці разом з ченцями монастиря, які прихопили монастирські цінності й чудотворну ікону, зачинилися в замку. Облога замку тривала два тижні. Два тижні теребовлянці щиро молилися до Богородиці. І сталося диво. Зброя, яка мала бути використана для зруйнування замку, дивним чином вдарила в бік турків. Згодом турки оповідали, що бачили на мурах жінку у світлих ризах, яка відвертала від замку кулі.

У сімдесяті роки XVII ст. єпископом Йосиф Шумлянський переніс ікону з Теребовлянського монастиря до спеціяльно збудованої каплиці при катедральній церкві святого Юра у Львові. Нині вона почитається у катедральному соборі св. Юра.

У катедральному соборі св. Юра перебувають для молитовного почитання й інші святині: копія туринської плащаниці, частинка мощей священномученика Йосафата Кунцевича, частинка мощей св. Шарбеля. У крипті собору є поховання видатних діячів УГКЦ: кардинала Сильвестра Сембратовича, митрополита Андрея Шептицького, патріярха Йосифа Сліпого, митрополита Володимира Стернюка та кардинала Мирослава-Івана Любачівського. Сюди, у крипту, приходять вірні в пошуках заступництва цих Божих людей і, як вони свідчать, його знаходять...

Прощі до чудотворної ікони Божої Матері Теребовлянської відбуваються на празник Покрови Пресвятої Богородиці – 14 жовтня. ■

Адреса:
Катедральний собор святого Юра
Площа св. Юра, 5, м. Львів, 79000
Тел. (032) 2611386

МОЛИТВА ДО БОГОРОДИЦІ, ПРОСЛАВЛЕНІЙ У ТЕРЕБОВЛЯНСЬКІЙ ЧУДОТВОРНІЙ ІКОНІ

О, Всесвітня Похвало, спасительна радосте і прибіжище нам, грішним, Преблагословенна Діво Маріє! Іменем Твоїм, Пречиста, сили небесні біля престолу Царя Слави славословлячи – хваляться, а ми – живучи в долині гріха і смерти, і лукавством Духа злоби піднебесної в тенета спокус впадаючі, Твоїм милосердям втішаємось і до ікони Твоєї, обдарованої благодатними дарами Духа Святого, що облагодатствувала землю Галицьку, припадаючи, молимся: Зглянься на нас, о, Мати Божа, в скорботах і напастях, і не відкинь убогих молите і слізних благань наших, але як щира Заступниця роду християнського, не переставай молити Сина Твойого і Бога нашого, щоби утвердив Церкву свою святу для спасення всіх людей та не переставав зігрівати Духом своїм Святим рід християнський з вірою і любов'ю до образу Твойого припадаючих, щоби не повстидатися нам перед лицем Його, на Тебе надію покладаючи.

Також молимо Тебе, Премилосердная, відвідай і потіш ласками Твоїми всіх, які до ікони Твоєї припадають і моляться: єрархам і пастирям Церкви Христової благодатних дарів Духа Святого дарувати і силою Його словесне стадо Христове богомудренно у вірі православній утвердити, іноків і всіх убогих духом в подвизі віри потіш і скріпи, в болізнях і терпіннях відвідай і ісціли, юнихуціломудри, воїнів зброєю миру утверди, і всіх в тяжких обставинах земними і небесними благами обдаруй, народ наш миром благослови і родини християнські в опіці Твоїй збережи, землю нашу і народи світу від міжусобиць і всесвітнього знищення ізбави та в братолюбстві скріпи і всім все для спасення даруй.

О, Мати Божа і Надіє наша непохитна, так як в дні отців наших знамення образу Твого землю Галицьку від невірних оберегла Ти, так і нині в Євангельській правді нас просвіти і утверди і від всіх, які задумують для нас зло, ізбави, щоби достойні були ми торжества віри народів наших православних, тисячоліття Хрещення Русі згадуючи, союзом любови Христової поєднаних, і в майбутніх віках ми в однодумстві віри, братолюбії та всякому благочестії і чистоті, в любові непогасній, ділами правди, миру і милосердя возвеличили ім'я Бога на шого Отця, і Сина, і Святого Духа на віки вічні. Амінь. ■

МИРЯНИ І ЦЕРКВА

РОЛЬ І МІСЦЕ МИРЯН У ХРИСТОВІЙ ЦЕРКВІ

Іван КОБАСЯР

Чого тут увесь день бездільно стоїте?
Ідіть і ви в виноградник
(Мт. 20: 6-7)

Сучасний стан світу можна прослідкувати в особах подорожніх людей, які прямували до Емаусу в день Воскресіння Ісуса Христа. Зневірені, через остатні події, йдучи дорогою, безтурботно розмовляють про свої щоденні занепокоєння, турботи і втрачені надії. Щось подібне відбувається і з теперішніми суспільствами. Різного роду труднощі, сумніви, побоювання, невпевненості, загрози, спонукають людей шукати вихід у найрізноманітніших ідеологіях, які дуже часто доходять до абсурду. Та, що насправді ми загубили, що ми втратили, без чого життя на землі може загубити свою мету? Дивно, але потрібно зовсім небагато, а лише віддати центральне місце Богові. Поставити Ісуса як головну вісь нашого життя, згідно Його слів: «Я є дорога, правда і життя» (Ів. 14:6). Бо Ісус йде з нами увесь час але ми поза своїми потребами нездатні Його побачити і впізнати, для того, щоб не Він з нами але ми могти спожити Його вечерю в «надвечірній день Його Царства» .

Церква і суспільство, які колись були єдиним цілим, тепер через довгі роки розділення, зустрічаються наново, повні упередження і недовіри. Тому сьогоднішній стан суспільства і Церкви, як деякі називають «духовним піднесенням», швидше є «духовним бродінням». Відбудова Церкви, а особливо, її суспільних функцій, має бути всесторонньою, а не лише, як часто можна спостерегти – матеріальною.

Саме Заклик Христа, який вже тисячоліттями звернений до людей, кличе всіх, загалом, і кожного зокрема, стати працівниками у Його винограднику, вже тут на землі. Кожна людина є покликаною до праці в тому безмежному світі виноградника, тому повинна стати тим активним робітником, щоб підготувати його до остаточного приходу Божого Царства . Питання, які відносяться світських людей, а також їхнього місця і ролі, яку вони мають виконувати в Церкві і світі, є одними з дуже важливих і підставових, особливо тепер, зважаючи на ситуацію, яка складається в парафіяльних спільнотах і в цілому суспільстві. Доречно на початку підкреслити те, що функції мирян є нестабільними, бо від самого заснування Церкви Ісусом Христом піддавалися безперестанним змінам. Так в ранній Церкві була певна рівність між мирянами і священиками, «бо не тільки не було термінів, які б робили цю різницю, але поділу, в нашому значенні на клириків і лаїків теж не було» . Проте згодом, коли кількість вірних збільшувалась, відповідно збільшувалась і відповідальність мирян перед Церквою. Але через більшу заангажованість людей в «дочасні справи», і різні інші обставини змусили духовенство самостійно виконувати і свої функції і, по змозі, справи мирян, які вже менш активно стають виконувати свою роль в Церкві. Це привело до того, що в середньовіччі акцент змінився на користь духовенства, бо чимраз більше вислуховувалась думка священників. Саме вони з папою на соборах були змушені обороняти ієрархічну структуру Церкви перед наукою Лютера і рядом інших небезпечних течій просвітництва, енциклопедизму, раціоналізму модернізму. Але юридичний і адміністративний характер Церкви, для втримання віри, організації і дисципліни самих мирян, після Тридентійського собору був занадто переакцентований і вже з цього часу немає богослов'я про мирян . З відомою протестантською реформою відбувся докорінний переворот, коли всяка різниця серед членів Церкви пропадає, і з огляду на ту саму віру, це ж джерело ласки, одне Хрещення, все веде до применшення ролі і зменшення функцій священників. Та з виданням енцикліки Пія XII «Про Містичне Тіло Христа» і інших, починається певна зміна. Вона полягає в тому, «що повертає богослов'я і мислення в Церкві до древніх часів, коли Церква бачила себе на

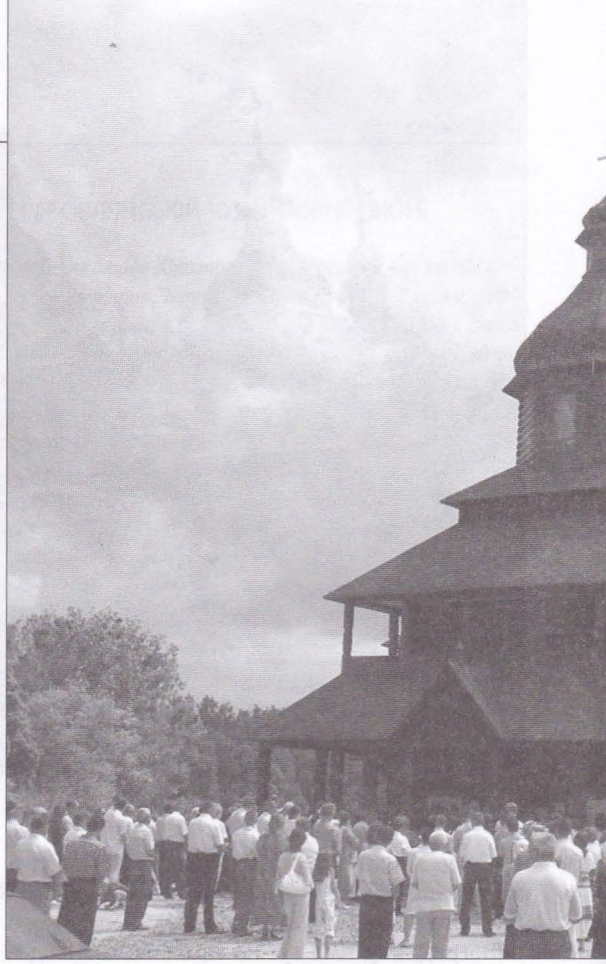

першому місці як містичний Христовий організм, як храм Святого Духа, який дихає на всіх її членів» . Тут знову, як і в перші віки християнства, акцентується увага на гідності всіх, які через хрещення стають членами Божого Люду, починається момент примирення і урегулювання функцій мирян і духовенства. Церква правдиво розуміється, як «єдине тіло де кожен член має свою функцію».

Таку позицію в нашій Церкві продовжив Андрей Шептицький. «Богонатхненний Пастир» ніби відчув день волі українського народу, і як заповіт передав нам свій богословсько – соціальний трактат: «Як будувати Рідну Хату». В цьому творі Митрополит повчає священників, як виховувати людей у християнських чеснотах при допомозі Євангелії, для того, щоб були творчими, старанними і відповідальними громадянами .

Другий Ватиканський Собор став визначним пунктом в розвитку вчення про мирян. Отці Собору присвятили досить багато місця ролі мирян. Особливо, в таких документах як: Догматична Конституція про Церкву, Декрет про апостолят мирян, Душпастирська Конституція про Церкву в сучасному світі та інших, не менш важливих. В цих документах собор нагадав про те, що охрещені люди є покликані до святості. І цю святість вони можуть реалізовувати у різний спосіб, між іншим через християнську участь в житті: професійному, сімейному, суспільно-господарському, політичному і культурному. Крім того миряни покликані до участі в апостольській місії Церкви, як в індивідуальний так і в спільнотний спосіб. Мирянин в світлі цих документів посідає важливе місце в Церкві і є не тільки позитивно налаштованим глядачем, тим більше, що він отримує багато можливостей і сфер для діяльності, і теж стає відповідальним за місію всієї Церкви. Бо завдяки тому, що світські люди живуть у світі, мають можливість керувати світом так, щоб той прямував до Христа.

Після Другого Ватиканського Собору і по сьогодні тема «участі мирян в житті Церкви і світу» часто піднімається на різного рівня соборах і конференціях. Так у 1988 році в світ вийшло післясинодальне апостольське повчання на цю тему Святішого Отця Івана Павла II Christifideles laici. Цей документ піднімає питання важливості покликання і місії світських людей. Повчання є плодом засідань VII Ординарного Синоду Єпископів з 1987 року, який був повністю присвяченим світським людям.

З поміж таких важливих джерел як Святе Письмо, де є написана вся правда про людину, в тому числі і її суспільна діяльність, праць великих Отців Церкви св. Василія Великого і св. Івана Золотоустого, світоча нашої Церкви Митрополита Андрея, Документів II Ватиканського Собору і документу «Як організувати мирянське життя на парохії» комісії у справах мирян УГКЦ, саме послання Christifideles laici Івана Павла II буде ключовим джерелом для написання праці.

Дана робота складається з вступу, трьох розділів з підрозділами, з яких кожен, за винятком першого розділу, містить по три параграфи, висновків, списку скорочень та списку використаної літератури. Перший розділ, має назву: Богословська основа місії мирян, і складається з двох параграфів, в яких вказуємо з

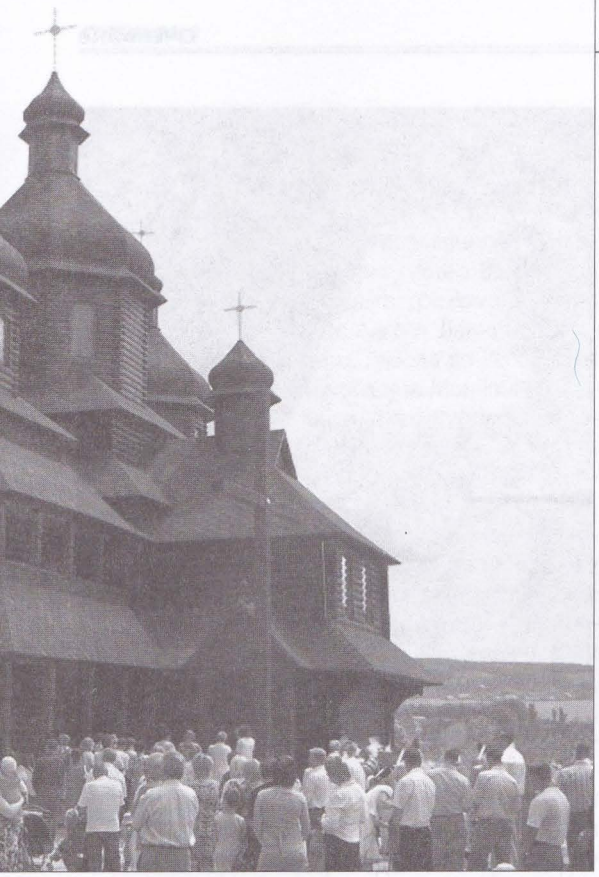

чого випливає це завдання місії мирян. Тобто, через св. Тайну Хрещення ми «зодягаємося в Христа» і стаємо відповідальними учасниками Його уряду, як Священика, Пророка і Царя. У другому виходячи з етимології термінів, які ми вживаємо для визначення світських людей, показуємо їх особливе покликання, специфічною ознакою приналежності до світу.

У другому розділі, продовжуючи висвітлення теми, розкриємо проблематику участі вірних в Церкві, яка є початковим місцем діяльності мирянина. У першому параграфі другого розділу обговоримо форми участі мирян в літургійній сфері, тобто можливості участі в здійсненні Таїнств Церквою. Другий параграф піднімає питання участі в проповіді, через свідоцтво власного життя, апостолят слова і публічному богопочитанні. Тому вже в третьому параграфі обговорюється тема харитативної діяльності, що виходить з джерела Божого Милосердя і діє в світі через Церкву і її вірних.

Третій, останній розділ роботи, ми присвячуємо місії мирян у світі. На основі попередніх розділів де розглядаємо місію християнина відносно його покликання, і місії в Церкві, у третьому розділі описуємо можливості його діяльності в суспільстві. У першому підрозділі, третього розділу, звернемо увагу на можливість політичної активності. У другому підрозділі піднімаємо питання суспільно – господарської діяльності мирян, а вже в третьому підрозділі описуємо як миряни повинні сприяти наповненню культури світу християнським духом.

Досягнення поставленої мети дослідження передбачає, в першу чергу, через опрацювання Документів Церкви Другого Ватиканського Собору, післясоборових папських листів, і інших джерел сучасного Вчення Церкви, прослідкувати це повернення мирян до активної діяльності в церкві. Також огляд допоміжної літератури, яка включає статті, монографії і інтернет джерела, які підтверджують актуальність і потребу вияснення цієї теми, особливо в теперішній час. Тобто основним методом праці є аналітично-синтетичне опрацювання матеріалів.

Зацікавлення темою і її актуальність полягає в тому, що сьогодні дуже мало заохочується вірних до активнішої діяльності в житті Церкви. Межі цієї роботи полягають в тому, щоб не вказувати вичерпно всі можливості праці мирян, а на основі богословського сприйняття людини, показати де можна, а навіть дуже де потрібна є підтримка і праця простих християн. Тема є актуальною як для тих, які виховуються на душпастирів, так і для тих хто ними вже є. Саме через те, що священики працюють, безпосередньо, з Божим Людом, вони є голосом народу в Церковній ієрархічній структурі, функцією і головною прерогативою, якої повинно бути старання про добро кожного християнина.

Робота спрямована на те, щоб глибше вивчити тему мирян і тим самим використати ці напрацювання для власного поступу і для інших, хто працює або цікавиться темою ролі християн у світі. Усвідомити з чого і чому охрещені повинні бути діяльними в житті Церкви, і чому Церква не втручаючись в «політику», а закликає вірних гідно і чесно виконувати свій громадянський обов'язок. ■

«...ПАМ'ЯТЬ ПРО ПРАВЕДНИКА БУДЕ ВІЧНА» Пс. 112,6

Урочисте підзахоронення капсули зі землею з табірного цвинтаря №13 с. Парца Республіки Мордовія, де спочивають тлінні останки м. Моніки Полянської, ігумені Підмихайлівського монастиря сестер Василіянок, відбулося 25 листопада 2009 року в с. Підмихайлівці Рогатинського району Івано-Франківської області. Архиєрейську Божественну Літургію і чин підзахоронення капсули відслужив Преосвященний владика Володимир Війтишин у співслужінні пароха отця-декана Мирослава Любінця та восьми інших священиків.

Мати Моніка (Марія) Полянська-Теодорович народилася 28 травня 1885 року в с. Іваниківка на Івано-Франківщині. Після закінчення вчительської семінарії вийшла заміж за Амброзія Полянського, який згодом став священиком. Після смерті чоловіка в 1908 році вступила до монастиря сестер Василіянок у с. Словіта на Львівщині.

З 1917 по 1945 роки м. Моніка була ігуменею Словітського, Журавенського, а згодом – Підмихайлівського монастирів. За спогадами очевидців, вона була милосердною і співчутливою на людську нужду, опікувалася сиротами, надавала багатьом селянам добре оплачувану роботу в монастирі, а бідним і непрацездатним людям ніколи не відмовляла в харчах чи одязі. Особливо м. Моніка дбала про освіту дітей, про добре виховання молодого покоління українців. У воєнні роки вона переховувала дівчат і хлопців з УПА та євреїв, надавала медичну допомогу односельчанам, пораненим партизанам та всім потребуючим. 27 листопада 1945 року НКВС заарештувало м. Моніку за вірність Українській Греко-Католицькій Церкві й антирадянські дії та відправили в табір суворого режиму «Дубравлаг» у с. Парца в Мордовії.

«Дубравлаг» – це комплекс виправно-трудових таборів з центром у селищі Явас (у літературі Дубравлаг називають також Потьминським). Вітка таборів тягнеться впродовж 40 км від станції Потьма до Барашево. До неї входять такі села: Молочниця, Сосновка, Леплей, Ударний, Озерне, Лісне, Парца та інші. У різні часи їх нараховувалося від 20 до 25 і більше. До сьогодні в Мордовії існує 17 діючих таборів.

У цих таборах відбували покарання політичні в'язні, злочинці, військовополонені й духовенство, а зокрема – блаженної пам'яті патріарх УГКЦ Йосиф Сліпий, блаженний отець Микола Цегельський, єпископ Павло Василик, о. Матей Шипітка, ЧСВВ та інші.

Табір суворого режиму для «ворогів народу» (Мордовська АРСР, Зубово-Полянський район, с. Парца, п/я 385/13) став останнім місцем перебування м. Моніки. Померла 26 грудня 1951 року. Реабілітована посмертно 1 червня 1993 року, за відсутності доказів, які б підтверджували обґрунтованість притягнення до кримінальної відповідальності.

Мати Моніка була людиною великого духу, ініціативи та жертовності. Вона посвятила своє життя служінню Богові, ближнім та українському народові. На сьогодні проводиться її бea-

тифікаційний процес – причислення до лику блаженних.

Через п'ятдесят вісім років після смерті м. Моніки Полянської, з ініціативи п. Ярослава Польового, краєзнавця, та за благословенням м. Маргарети Гутник, Протоігумені сестер Василіянок Провінції Пресвятої Трійці, сестри Романа Гутник і Наталія Стиранець разом із о-д. Даниїлом Сікорою, ЧСВВ вирушили з м. Львова до Республіки Мордовія, щоб знайти могилу м. Моніки.

Після прибуття до м. Явас Зубово-Полянського району 14 вересня 2009 року сестри та отець-диякон звернулися до управління Федеральної служби виконання покарань (УФСИН) з проханням посприяти розшукам місцезнаходження могили м. Моніки. Працівники архіву знайшли її особову справу, в якій засвідчено: Полянська Марія Миколаївна, 1885 р. н., прибула в «ИТЛ-13 Дубравлага МВД» 17 березня 1949 року зі Львова. Померла 26 грудня 1951 року, похована на цвинтарі табірного пункту №13 с. Парца, Зубово-Полянського району, Республіки Мордовія. Номер могили «12 А».

Місцеве населення привітно зустріло гостей з України, одна з жінок навіть прийняла їх на нічліг. Сестри й о-д. Даниїл зробили багато зусиль, щоб віднайти старожилів, яких, на жаль, залишилося не так багато, адже після смерті м. Моніки минуло понад 50 років. Пані Тетяна, яка в 1950-ті роки працювала наглядачем у колонії, розповіла, що пам'ятає віруючих жінок, які збиралися разом, молилися і співали, а вони (наглядачі) підходили до них і казали: «Тіше... тіше», бо теж хвилювалися, щоб не почуло керівництво. «З монахинями не було тяжко працювати, – розповідала п. Тетяна, – бо вони були спокійні, послушні, не грубіянили».

Цвинтар, на якому похоронили м. Моніку, служив для поховань військовополонених. Він розміщений у хвойно-березовому лісі с. Парца. У 1940-1980 роки місцеві жителі боялися навіть перейтися цим цвинтарем, щоб не викликати підозри у тодішньої влади, адже там були поховані «вороги народу». На сьогодні не залишилося ні схем поховань, ні світлин, а дерев'яних дощечок із номерами неможливо відшукати після стількох років. Тому сестри взяли землі з різних місць цвинтаря, де спочиває м. Моніка Полянська, та привезли її в Україну, щоб підзахоронити на місцевому цвинтарі в Підмихайлівцях, біля могили її рідних: мами, брата і тітки.

Прикро вражає сучасний вигляд цвинтаря: між деревами видніються пагорбки – залишки від могил, зарослі бур'янами й хащами. Але найбільше засмучує те, що через цвинтар проведено газопровід, поставлено високовольтну лінію, зроблено тимчасові піщані кар'єри, – і все це на кістках людей. Після дощів із розритого піщаного ґрунту проступають людські кістки. Сестри й отець-диякон зібрали та закопали кістки померлих і відмовили панахиду за їх упокій.

Незважаючи на вандалізм над могилами померлих, уся місцевість сповнена духовним спокоєм і миром, там відчувається надзвичайна Божа благодать. Напевно, тут спочиває не одна свята душа!

«Бог ішов попереду нас! – ділиться враженнями від подорожі одна із сестер. – Все немовби було наперед підготовлено: сприятлива тепла осіння погода, зустрічі зі щирими і доброзичливими людьми, нічліг, харчування... Так як сказав Христос: «Отець же ваш Небесний знає, що вам усе це потрібне... Не журіться завтрашнім днем...» (Мт 6,32;34). По-людськи кажучи, на сьогоднішній день неможливо відшукати могилу Матері Моніки, але якщо на те буде Божа воля, то віримо, що це обов'язково станеться. Ми щиро дякуємо всім, хто молився і сприяв пошукам. Нехай Господь за молитвами Матері Моніки Полянської винагородить вам усім сторицею!». ■

Матеріал підготували сестри Василіянки Провінції Пресвятої Трійці УГКЦ

МАРІЯ – БОГОРОДИЦЯ

Омелян Квіт

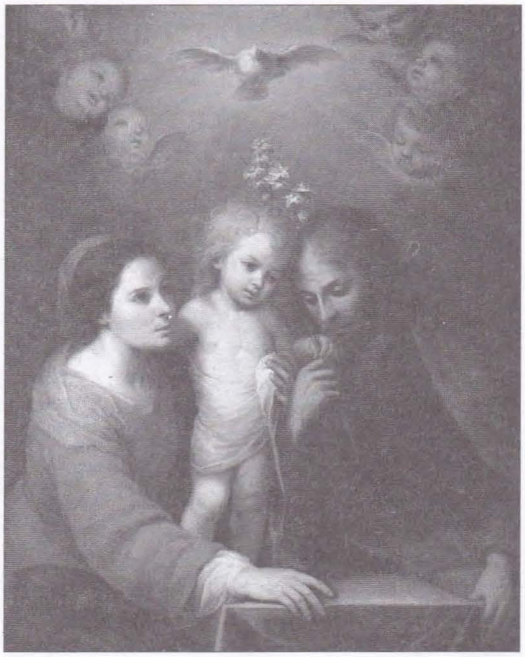

Мерехтіли зорі на небі, мовчали скелі, навіть вітер погнався кудись полями. Все затихло навкруги. Ніч свята царювала над землею. Лиш печера дивувалася, як це прийшлось їй гостити сьогодні таких незвичайних подорожніх. Справді, Йосиф, змучений дорогою, спав, та не спала Марія. Цю ніч проводила в молитві, бо вона одна знала, що зближається важна хвилина, якої ввесь світ вічікував, за нею тужив і її вимолював від тисячоліть.

Була північ, коли нараз уся печера наповнилася ясним світлом, а Діва знялася, немов ясна зоря над землею. І одяг її, проникнутий сяєвом, маяв свобідно в повітрі. Звівши очі до неба, бачила Марія мільйони душ, що миготіли, як живі промені, та кланялись Богові з окликами: «Радуйся! Радуйся!».

І знову очі Марії звернулися додолу, й злинула вона на землю, як лілея, що її вітер кладе ніжно до землі. Дивиться, а на краю її ризи, наче чудом принесений, спочав пречистий, як свіжо струшена сніжинка, прегарний, як янголи Божі, вижиданий Месія, Єдинородний Син Бога, й заразом її Дитя.

Глянуло на неї та заплакало. Простягнуло благально рученята, щоб Мати прийняла Його в свої руки, бо більше нікого не було. Для Сина Чоловічого не стало кутика на землі. Люди, що їх Він прийшов спасти, замикали перед Ним двері.

І підняла Марія Дитятко вгору, оповила його в бідненькі пеленки та поклала в ясла на сіно, щоб Його огрів теплий віддих вола й осла. Потім знову взяла Дитятко на руки, пригорнула до серця та прикрила плащем, що його мала на собі. А янголи злетіли з неба та над печерою пісню співали: «Слава на висотах Богу, й на землі мир, людям доброї волі!».

Тоді збудився Йосиф і як побачив велике світло, підійшов ближче. Побачив Марію з Дитятком, як обидвоє стояли в славі, й поклонився. А Марія з привітною усмішкою поклала йому на руки Святе Дитя.

І забули Йосиф і Марія про всі труди, злидні та невигоди, й обоє славили Бога. І в холодній, непривітній печері запанувала велика радість, що хіба в небі могла бути більша. А ген у місті спочивав у темряві ізраїльський нарід. Ніхто й не здогадувався, що сталося на Вифлеємських полях. Лиш німа природа дрижала з глибин, на левадах чудом процвітали квітки, пташки щебетали та радісно співали, хоч була глибока ніч.

А ген в долинці спочивали коло стада пастушки. Нараз в облаках явився світляний стовп. Своєю ясністю освітив цілу долинку, аж пастушки побудились. Із дива протирали очі та допитували один одного:

– Що це? Що це? Може де горить?

– Ах, як ясність разить болюче очі!

– Втікаймо!..

Та в цій хвилині побачили янгола, що злітав із неба. Наче велетенський орел, майнув осяйними крилами та повис у повітрі. Милим, лагідним голосом закликав до них:

– Не бійтеся, пастушки! Я вам приніс радісну новину! Сьогодні родився обіцяний Месія, Спаситель світу. Ідіть і привітайте Його! А знак такий для вас: там, у печері, куди в зимові дощі заганяєте свої стада з пасовища, знайдете Дитятко, що лежить сповите в яслах, а коло Нього Мати Його!

І зник янгол. І велика радість обняла пастушків.

Миттю пустилися в дорогу. Та нагадали собі, що не годиться йти з порожніми руками. Багатих дарунків не мали, але в щирості серця ловили те, що було під рукою:

– Я візьму ягнятко!

– А я кізлятко!

– А я заграю на сопілці!..

Говорили один за одним і бігли в сторону Вифлеєму.

Йосиф впровадив їх до середини печери та при світлі малого каганчика показав їм Дитятко, що так, як янгол казав, лежало в яслах. Біля Дитятка сиділа молоденька Мати, гарна та мила, як вечірня зоря.

І поклонилися пастушки, поскладали свої даруночки, а потім співали та грали на сопілках до самого ранку. А Марія, зворушена їх хоч простим, та щирим серцем, благословила їх своїм милим поглядом.

І росло мале Дитятко. Марія не могла налюбуватися красою Його лиця. Вдивлялася в Його ясні оченята, завивала в пеленки, тулила до свого серця, й пестила, й леліяла, й кормила, й солодким співом вколисувала до сну.

А восьмого дня надали Дитяткові ймення Ісус, як це вже давніше янгол Йосифові в сні об'явив. Для Марії правдивою розкішшю було кликати Його цим ім'ям. Вона його вимовляла з найбільшою пошаною та любов'ю. Ніякий Святий не плекав такої набожності до ймення Ісус, як Марія, Мати Його.

А як минуло сорок днів, то Йосиф і Марія носили маленького Ісусика аж до Єрусалимського храму, щоб там відбути обряд пожертвування новонародженого хлоп'яти. Убогі були обидвоє, тож принесли Богові в жертву тільки дві горлички.

При вході до святині приступив до них сивобородий старець, взяв Дитятко на руки та, дякуючи Богові, сказав:

– Нині, Боже, відпускаєш Твого слугу за словом Твоїм у спокою. Бо очі мої бачили спасіння, яке Ти приготував перед лицем усіх людей; світло на просвічення всіх народів і на славу людей Твоїх, Ізраїля!

І дивувався Йосиф словам старця. А Марія знала його ще з часів, як була при святині. Вона сказала Йосифові:

– Це старий Симеон! Він праведний і побожний, завжди сподівався потіхи в ізраїльському

народі. Все говорив, що він не вмре, доки не побачить Месії. Це, певно, Святий Дух відкрив йому цю тайну!

Потім Симеон підступив до Марії, передав Дитятко та її звеличав теж пророчою піснею. А як він відійшов, приступила до Марії старенька жінка. І вона пізнала Ісусика, як Месію, та славила щастя Марії.

І її знала Марія та сказала Йосифові:

– Це пророчиця Анна, дочка Фануїла з Асирового роду! Вона повдовіла по сімох літах життя з чоловіком і відтоді живе при святині. Постом і молитвою служить Господеві, день і ніч не відступає від храму. Тепер уже буде мати вісімдесят дев'ять літ. Старенька вже!

Не тільки пастирі та праведники в Єрусалимі славили Богородицю, але навіть царі кланялися Ісусикові та величали Марію. Ясна зірка привела їх до Вифлеєму з далеких країв, аж зо Сходу. А було їх троє: Мельхіор, Вальтазар і Гаспар. Усі прибули в дорогих одежах, шовках, у золоті та сріблі, в самоцвітах, і дружина їх була блискуча.

Вони складали Марії похвальні привіти, передавали в дарі золото, ладан і миро й поклонялися Ісусові, Цареві царів. А престолом, на якому застали та прославляли новонародженого Царя, була Марія. Сиділа на ослоні, а її легко подовгасте, спокійне лице, поважні, голубі очі та рожево розцвілі уста виявляли її ніжність і вдяку. Кивом голови з погідною усмішкою дякувала царям за дари та добре слово. А Дитятко Ісусик стояло в неї на колінах. Піддержуване руками Матері, дивилось на царів Своїми оченятками, що сяяли, як дві зірнички.

Довго не могли царі відірвати свого зору від осяйного личка Дитяти та тільки кланялися в німому одушевленні. А по довгому часі підвелися і з величальним співом завернули на Єрусалимський шлях. ■

ПОВІСТЬ

НОЇВ КОВЧЕГ

Ми розпочинаємо публікацію чудового твору, який не залишить байдужими читачів і спонукатиме до роздумів. «Ноїв ковчег» авторства Галини Гордасевич – повість, що друкуватиметься протягом цього року, яка розповідає про складні відносини між людьми, про химерні й буремні часи боротьби, воєн, зміни держав і режимів, про віру і чесність в будь-яких обставинах. Події відбуваються на Волині, де більшість людей належать до православної віри. Так само, як багатьох тих, що гинули у важкі часи голодомору, революцій чи сталінського терору українців на нашій Великій Україні. Тому термінологія повісті носить характер, притаманний відповідній літературі. Але це не применшує людяності, віри і честі, які змальовані на цих сторінках. Друкуючи даний твір, ми не маємо на меті піднімати різні конфесійні питання і тому просимо читачів з розумінням поставитися до цього, беручи з повісті тільки те, що є світле, добре і варте пошани та наслідування.

о. Корнилій ЯРЕМАК, ЧСВВ, головний редактор

Галина ГОРДАСЕВИЧ

***

На Покрову отець Іларій піднявся раніше всіх у домі. Зрештою, він завжди прокидався раніше всіх, і щоб не тривожити матушку, яка мала дуже міцний сон, але йому все здавалося, що досить кашлянути чи просто рвучко повернутися, як уже розбудить її, – отож, щоб не потривожити сон своєї коханої дружини, отець Іларій лежав із розплющеними очима і терпляче вижидав, поки до нього не долине найлегший звук, який свідчив, що у великому домі хтось уже встав. Тоді й отець Іларій уставав з постелі, одягався і навшпиньках виходив зі спальні, тихе-есенько причиняючи двері. Але сьогодні він не став вилежуватися, а відразу вдягнувся, захопив молитовник, пройшов кімнатами, де ще було темно і пахло спеченими звечора пляцками і печивом. Двері веранди таки скрипнули, і він аж здригнувся, хоч цей скрип ніяк не міг долетіти до спальні і потривожити передранковий сон матушки Софії.

У саду вже розсвітало. Дерева наполовину згубили листя, і воно лежало під ногами, коричнево-

червонясте, жовто-зелене, мокре, з гіркуватим запахом, і на ньому, наче цукрова пудра, посіявся перший заморозок. Все довкола було в темних, приглушених тонах – темно-сірих, брунатних, бурих, – почасти від осені, почасти від передранішнього присмерку, і тільки грона калини вирізнялися на тому фоні густо-червоним. А над садом, над селом, над світом здіймалося дуже високе небо, в якому ще рідкими золотинками поблискували останні зорі.

Отець Іларій пройшов стежкою в дальній кінець саду, де починався крутий спуск до ріки. За рікою, за лугом, за темним лісом, який замикав горизонт, небо уже набрало зеленуватого відтінку, а на самому краї навіть порожевіло. Отець Іларій кілька хвилин постояв, дивлячись на схід, уявляючи собі, як десь там далеко, за лісом, ген-ген, сонце вже встало, таке золоте, веселе, прекрасне, тепле навіть зараз, восени, бо від одного погляду на Боже сонечко стає тепліше на душі. Далі він розкрив молитовник, поліз у кишеню за окулярами, але там їх не було. Тоді отець Іларій пригадав, що не взяв їх з нічного столика побіля ліжка. Тепер на це не було ради, але ж чи він не знав напам'ять усіх молитов, якими належало розпочинати цей день? Просто це в нього було ритуалом: розгорнути молитовник, пробігати поглядом по друкованих рядках, хоча губи самостійно шептали потрібні слова. Отож, отець Іларій на повні груди вдихнув це прекрасне, чисте, холодне, з гіркавим запахом опалого листя повітря, широко перехрестився і з почуттям сказав:

– Во ім'я Отця, і Сина, і Святого Духа...

Додому отець Іларій повертався через двір. Ворота конюшні були відчинені, і звідти чувся голос:

– Ну, чого ти?.. Ох і хитра ти тварина... Зараз, зараз, не поспішай... Тим більше, працювати сьогодні не доведеться...

– Доброго ранку, дядю! – обізвався отець Іларій, проходячи повз конюшню.

Голос відразу замовк, потім в отворі з'явився сам дядя, спроквола відповів: «Доброго ранку», – повернувся і знову став поратися біля коней. Дядя був феноменально мовчазною людиною, ото лише любив поговорити з худобою, із бджолами або навіть із деревами в саду, коли порався біля них, але дуже конфузився, коли з'ясовувалося, що хтось чув його мову.

На кухні вже топилася плита, наймичка Катерина полоскала дрібну картоплю для свиней.

– Ото не дали матушка звечора зварити, – сердито сказала вона, не відповідаючи на вітання. – Сказали, що солодке тісто набереться запаху від картоплі. А тепер поки та картопля звариться, та поки вихолоне, свині вереску нароблять...

– Та нічого, надворі вже морозець, то воно швидко охолоне, – добродушно сказав отець Іларій і пішов умиватися. Він так само звик до постійного гдирання Катерини, як до мовчання дяді, і якби вона раптом заговорила весело чи, бодай,

БІОГРАФІЧНА ДОВІДКА

ГАЛИНА ЛЕОНІДІВНА ГОРДАСЕВИЧ *народилася 31 березня 1935 року в м. Крем'янці на Тернопільщині в родині священика Леоніда Гордасевича (1912-1990) та матінки Олени (1912-2000) з родини Хомчуків. Дитинство письменниці прийшло на Волині, де вона жила і вчилась у с. Городець, м. Дібровиця, с. Кричільську, м. Острозі та м. Костополі.*

По закінченні семирічки в с. Кричільську поступила у 1950 р. навчатись до Острозького педучилища, а наступного року перевелась до Костопільського педучилища. Вперше була заарештована 13 березня 1952 р. ще 16-літньою, вдруге – 20 травня 1952 р Перші публікації в періодиці опубліковано в 1964 р. Член Національної Спілки письменників України з 1984 р. Автор багатьох поетичних збірок та книжок прози, критики і публіцистики, а також кількох сотень публікацій періодичних виданнях України та за її межами. Вільно володіла польською, білоруською, російською, чеською, словацькою і болгарською мовами. Добре знала англійську, латинську, італійську та іспанську мови. Активно займалась перекладацькою діяльністю. Лауреат літературного конкурсу «Шістдесятники» за 1996 р., премій ім. Олександра Білецького в галузі критики, ім. Валерія Марченка в галузі публіцистики за 1997 р.

У 1990 р. переїхала з м. Донецька на постійне проживання до м. Львова, де й померла 11 березня 2001 року від інсульту. Похована 13 березня 2001 року на батьківщині в м. Кременці на старовинному Монастирському цвинтарі.

спокійно, отцю Іларію було б якось дивно і незвично. Ось і зараз вона загукала вслід:

– Та підождіть, я зараз теплої води наллю в умивальник!

І наливаючи воду, продовжувала докоряти:

– Ото простудитеся, а мені вам зілля запарювати. Наче й не маленькі...

Отець Іларій узяв чистий полотняний рушник із його ініціалами, власноруч вишитими дружиною. Цей порядок завела матушка Софія ще коли була молоденькою дружиною, так що літні жінки, вперше побачивши її, сплескували долонями і говорили: «Ой, та то ж іще зовсім дитина, як же її матушкою називати!» Але характер у тої дитини був, вона завжди вміла поставити на своєму. «А що б ти робила, якби в нашій сім'ї у когось були однакові ініціали?» – під'юджував її отець Іларій. Кожного разу, коли вони чекали прибавки сімейства і підбирали імена для майбутньої дитини, отець Іларій, ховаючи сміх у глибині очей, замріяно перелічував: «Іван... Ірина... Соломія... Степан». Матушка Софія починала розмірковувати, гарне це ім'я чи не надто, аж поки отець Іларій лукаво питав: «А як же буде із рушником?» Тоді вона сердито махала на нього рукою: «А ну тебе!» – і на її очах навіть зблискували сльози. Попри свій твердий характер, матушка Софія була скора на сльози. Від досади, від зворушення або навіть від радості, від захоплення красою її очі могли зволожитися, а потім відразу матушка Софія знову ставала стриманопривітною і діловито зосередженою. Коли у тебе така сім'я, то усім і усьому треба дати раду.

Ось і зараз матушка Софія вже вийшла на кухню, рум'яна зі сну, маленька і досі стрункa, як і тридцять років тому. Вона на ходу закручувала на потилиці косу, закріпляючи довгими шпильками.

– Доброго ранку, – ніжно сказав отець Іларій і поцілував її теплу щоку. Обличчя матушки Софії, наче під вуалькою, було вкрите сіткою тоненьких зморщок, і рум'янець на щоках був уже не той, не молодий, але ж він забув окуляри на нічному столику, а зрештою, може, він би навіть і в окулярах нічого не помітив...

– Доброго ранку, – відповіла матушка Софія трішки хрипким після сну голосом. – Ти вже давно встав?

– Та ні. От лише вже помолився. У саду. Зажди, люба, у мене для тебе гостинець.

І отець Іларій взяв із підвіконня велике рожеве яблуко, яке ще зберігало холод морозяного ранку. Він зірвав це яблуко, єдине на цілім дереві. Просто дивно було, як його не помітили досі, мабуть, воно було прикрите листям, а от цієї ночі листя осипалося, і яблуко показалося у всій своїй красі.

– Ах, яке диво! – вдихнула його запах матушка Софія. – А скільки гостей сьогодні у нас буде?

– Ну, батюшка і матушка з Вишневця, з Ромейок отець Федір приїде, благочинного я теж запрошував, але вони, мабуть, не приїдуть, бо ж учора весь день дощило, то дорога розкисла, а світ неблизький. Хоча ранок такий гарний. Навіть паморозь упала. А з Клесова отця Леоніда не буде, бо у них же теж на Покрову храмовий празник.

– Отже, нас четверо, гостей троє, дяк із жінкою, сподіваюсь, і Оленка з чоловіком теж приїдуть. Словом, усього одинадцятеро. Ну, ще одне місце про всяк випадок. Якраз умістимося за столом. Ну, тоді я візьмуся до картоплі. Поки служба, я встигну. А голубці, мабуть, уже не будемо робити? – звернулася вона до Катерини.

– Як це не будемо? – образилася Катерина. – Я ще з вечора пенцак1 намочила, то що ж його тепер – свиням викидати?

– Але ж ти на службу не встигнеш, – слабо захищалася матушка Софія.

– То вже мене нехай Матінка Пресвята простить, я їй і тут помолюся. Гостей треба прийняти, як годиться. Як же без голубців? Нехай дядя внесуть мені з погреба капусти.

* * *

Всупереч сподіванням, благочинний отець Володимир із матушкою і двома дітьми – підліткомдонькою і маленьким сином – приїхали і то дуже рано, коли ще служба не починалася. Отець Іларій саме виходив з дому, коли почув, що у двір заїжджає підвода, повна людей. У ту ж мить ударив дзвін, один із прибулих зняв капелюха і перехрестився, а по буйній рудій чуприні отець Іларій відразу впізнав їхнього благочинного.

– Вітаю! Вітаю! – рушив він до гостей. – А ми вас, щиро кажучи, не дуже й сподівалися після вчорашньої зливи. Коли ж це ви виїхали – мабуть, опівночі?

– Та ні, ще вчора, – сказав отець Володимир, допомагаючи зійти з воза своїй жінці, молодій, дещо

гордовитій, бо ж вона «міська», та ще й благочинна, – матушці Ірині. Зараз матушка Ірина була збентежена, її сіро-зелені очі почервоніли, ніби вона ніч не спала чи плакала, а губи були підфарбовані абияк.

Отець Володимир зняв сина, донька зіскочила сама, і гості привіталися з отцем Іларієм.

– Через цей дощ ми заночували на хуторі. Ну, дякую, Василю, – звернувся він до візниці, – можете їхати, бо там, мабуть, жінка переживає.

– Як це їхати? – здивувався отець Іларій. – Без сніданку? Ні-ні, іди, голубе, на кухню, чогось гарячинького там знайдеться.

– Спасибі вам, батюшко, – відмовився візниця, – але час додому, бо ж учора вранці як виїхали, то жінка там, мать, думає, що мене й на світі нема,

– Ні-ні, – уперся отець Іларій, – Катерино, дайте чоловікові шмат хліба та пару котлет, що вчора насмажили, – гукнув отець Іларій до наймички.

– Ото ще, коклєт йому, – пробурчала Катерина. – Обійдеться циганське весілля без марципанів. Хватить з нього сала...

Проте таки відкраяла чималий кусень сала та пайку свіжого хліба, та ще пару солоних огірків. А тимчасом матушка Софія вже зустрічала гостей і трохи здивувалася, що вони мають чимало клунків. Тож отець Іларій теж підхопив кілька – бо розпитувати що й до чого було незручно та й ніколи, час уже починати утреню.

Отож, вони з отцем Володимиром пішли до церкви, а там уже чекав отець Федір із Ромейок. Усі привіталися одне з одним і зайшли в іще зовсім порожню церкву. Лише староста поравсяперед іконостасом, запалюючи свічки.

Отець Іларій любив свою церкву, в якій правив уже без малого тридцять років. Як тоді, давно, молодим, щойно висвяченим, зайшов сюди, щоб відправити вперше службу, і його раптом охопило тривожне піднесення, передчуття, що ось за хвилину він, грішна людина, буде предстояти перед Божим ликом за всіх тих людей, які зберуться в цьому храмі, так це відчуття і залишилося з ним на все життя. Минали роки, приходив життєвий досвід, і збільшувалося розуміння ваги гріхів усього людства і відчуття своєї відповідальності за душі парафіян перед Всевишнім. «Прости мене, Господи, не уберіг я цієї твоєї овечки, не доглянув, – шепотів він на вечірній молитві, коли дізнавався, що в селі когось спіймали на крадіжці чи в чужої жінки, чи десь дві сусідки побилися за курей в чужому городі. Отець Іларій усе це приймав на свій карб, і коли підходила наступна неділя, з особливою ретельністю готувався до проповіді, підшукуючи найпереконливіші цитати зі Святого Письма. Він досі щиро вірив: люди грішать виключно через те, що не знають, яке це щастя – жити праведно. І з цим не зрівняєш ні повні засіки пшениці, ні повну скриню одягу, ні хмільні веселощі. Треба лише знайти слова, якими достукаєшся до свідомості людей, проникнеш в глибину їхніх сердець. «Ну і проповідь же сьогодні наш батюшка сказав, – не раз перемовлялися межи собою баби, виходячи з церкви після служби. – Що вже я наплакалася, так же він жалібно промовляв». Але, здається, ті сльози не дуже впливали на моральність парафіян. З іншого боку, як почуєш, що робиться нині по селах. Надто в такі часи, як тепер...

Коли батюшки, хрестячись та притуляючи уста до золототканого полотна, облачалися в ризи, підійшов зять Леонід, священик із Вербного.

– Ляля з дітьми теж приїхала? – півголосом запитав отець Іларій.

– Аякже... Вони пішли додому, – і отець Леонід теж почав надягати облачення, яке привіз із собою.

Трохи посперечалися, в якому порядку мають іти: з одного боку, отець Володимир – благочинний, але ж отець Федір був найстарший з усіх, вже доходив сьомого десятка, та й мав золотого хреста ще від митрополита Дионисія. Зрештою узгодили, і хоч церква ще не була наповнена й наполовину, але час було починати.

* * *

А тим часом матушка Софія трохи бентежилася. Бо матушку Ірину вона у себе приймала вперше – отця Володимира десь усього з півроку, як перевели до них у район, та ще й благочинним, хоча він був чи не наймолодший з усіх батюшок. Ну, може, зять був іще молодшим, але ж не його вона мала на увазі, коли думала, що не обов'язково було присилати благочинного-«варяга». Хіба не було старших, заслужених батюшок, яких усі знають і шанують? Хоч би й отець Іларій... Правда, отець Володимир відразу об'їздив усі парафії, сподобався батюшкам своєю освіченістю, а матуш-

кам – чемністю і веселою вдачею. А от матушка Ірина, коли хтось навідувався у справах чи в гості, то ставила на стіл нашвидкуруч якусь закуску і відразу зникала. Казали, її батько ще за царя був гімназійним професором, але як за Польщі гімназію закрили, то він поїхав у село дяком, і хор, яким він керував, славився на всю Волинь.

Одне слово, чи то позначилося походження, чи освіта (ходили чутки, що матушка Ірина навчалася замолоду у Львові), чи вдача, але матушка Ірина в гостях сиділа мовчки, з високо піднятою головою, зі строгим обличчям. Щоправда, одягалася вона елегантно і на голові мала ондуляцію1 – де вона тільки її зробила? Коротше, про матушку Ірину ходило багато всіляких розмов, і хоч нічого поганого доточити їм не могли, але всі вважали її гордячою.

Проте зараз матушка Ірина стояла посеред кухні якась розгублена, і хоч була вдягнена в елегантне пальто, бордове, лямоване сірим хутром, але пальто явно було зимове, а воно ще до зими таки неблизько. Матушка Ірина зняла бордовий, у тон пальто, капелюшок, сіла на ослін і раптом заплакала. Її син, хлоп'я років трьох, скривився і теж заплакав, уткнувшись матері в коліна. Донька, не схожа на батька ні на матір – русява, круглолиця, кирпатенька, із задуманими сіро-синіми очима, нахмурила світлі брівки і позирнула на маму зі співчуттям, але мовчки. Матушка Софія заметушилася.

– Та що з вами? Що з вами, матушко Ірино? Заспокійтеся, будь ласка. Мабуть, дорога була важка?

– Та я не через те... – схлипувала матушка Ірина. – Ви ж не знаєте... Ми мусили тікати... від німців... Учора вранці, ще затемна, стукають до нас у вікно. Відчинив чоловік, а то хористка, колись у мого батька в гімназії вчилася, а тепер у німців друкаркою. І така перелякана, озирається на всі боки. Повідомила, щоб ми негайно тікали, бо наступної ночі німці планували масові арешти, а вона друкувала списки, і там є наше прізвище. Отож, отець Володимир подався шукати підводу, а я сяк-так одягнула дітей, покидала дещо в клунки... – вона безпорадно схлипнула, дістала хустинку і стала витирати очі і носа то собі, то синкові. – А ви ж запрошували до себе на храм, то куди мали дітися? А що далі? – вона знову заплакала, пригорнувши синка до грудей. Катерина розігнулася од ночов, де парилося капустяне листя на голубці, підперла долонею щоку і важко зітхнула.

– А нікуди ви не поїдете, – заспокійливо сказала матушка Софія. – Залишитеся у нас, дім великий, кімнат багато. Німці сюди не поткнуться, надто далеко від залізниці та й від доріг теж. І болота тут у нас. І дві річки. Так що можете бути спокійні.

– Але ж іде зима, болота замерзнуть, – нерішуче сказала матушка Ірина.

– Поки та зима прийде, то невідомо, хто тут буде. Он були вдома мої старші діти, казали, що більшовики вже до Дніпра доходять. А вони радіо слухають, то знають.

– Ви думаєте, як більшовики прийдуть, то буде краще? – матушка Ірина вже майже заспокоїлася і почала роздягати сина, бо на кухні було таки добряче натоплено.

– А хто його знає, – зітхнула матушка Софія. – Як Бог дасть, так воно й буде. Ну, то ходімо снідати, ви ж голодні. А тоді будемо збиратися до церкви.

– Дякую, – відмахнулася матушка Ірина. – Мені зараз шматок у горло не полізе. Нехай уже діти, а тоді Данилка треба укласти спати, бо його рано сьогодні довелося підняти, от він і коверзує.

– Хочу в целкву... – загудів Данилко, відкопилюючи губи.

– Добре, добре, – згідливо усміхнулася матушка Софія, – оце зараз помиєш ручки, поп'єш молочка, і підемо до церкви. Бо ж служба довга, треба добре попоїсти.

– А я буду «амінь» співати! – оголосив уже зовсім повеселілий Данилко.

Катерина налила в два глиняні кухлі гарячого молока, матушка Софія відрізала два шматки хліба, намазала їх маслом, а згори сливовим повидлом.

– Обережно, бо молоко гаряче, студіть, – сказала вона, простягаючи дітям. – А тебе, дитинко, як зовуть? – запитала вона дівчинку. – Інна? Ось тобі, Інночко, цілушка, щоб хлопці цілували, коли виростеш.

– Я хоцу, сцоб мене цілували, – потягся й собі Данилко до шматка.

– Навіщо ж щоб тебе хлопці цілували? – засміялася матушка Софія. – Ти, як виростеш, сам будеш дівчат цілувати.

Цей аргумент заспокоїв примхливого Данилка. Він обережно лизнув язиком повидло, сподобалося, лизнув ще.

– Ти не лижи, а кусай, – сказала мама, тобто матушка Ірина, дмухаючи в його кухлик.

Інна обережно відкусила від свого шматка і сьорбнула молока. Це було дуже смачно (а може, вона добряче зголодніла) – мама справді ніколи їм так хліб не мазала.

Данилко допив останній ковток молока, і очі в нього почали злипатися, голівка хилилася то на одне, то на друге плече.

– От ми уже й спимо, – сказала матушка Софія. – Дядю, затопіть грубку у великій спальні. Ходімо, матушко, я гадаю, вам там найбільше підійде, є два ліжка. То кімната моїх хлопців, а їх зараз немає вдома, тому ми не топимо. Але Данилка тепло вкриємо. Поки проспиться, вже буде тепло.

Вони ввійшли в кімнату, яка справді була великою, вікна її виходили на схід, отож, кімната була повна сонця. Але матушка Софія засунула на обох вікнах фіранки, і кімната наповнилася зеленуватим присмерком (бо фіранки були зелені). Два нікельовані ліжка були застелені білими мереживними капами, такі ж мереживні фіранки, прикріплені блакитними биндами, висіли на бильцях, пухкі подушки покривали такі ж накидки. Матушка Софія зняла капу з ліжка, відігнула ковдру.

– Кладіть малого сюди.

Матушка Ірина не стала роздягати малого, бо в кімнаті було досить зимно, отож, і постіль, мабуть, нахолола. Вона обережно опустила дитину на ліжко і прикрила ковдрою аж до носа.

– Доню, тобі доведеться залишитися вдома, – звернулася вона до доньки. – А то малий прокинеться в чужому місці, злякається і буде плакати.

– Я теж хочу до церкви, – невдоволено сказала Інна.

– Тільки без примх, – суворо сказала мати. Потім озирнулася на матушку Софію, яка саме щось виймала з шафи, нагнулася до вуха доньки і прошепотіла: – Донечко, я ж не зможу прийти раніше, аніж закінчиться служба. Це ж не випадає. Хто ж мене заступить, як не ти?

Обличчя Інни розпогодилося, хоч її брівки все ще були насуплені.

– Я тільки накину пальто, бо тут холодно, – сказала вона. – А ми взяли з собою хоч якусь книжку, щоб я могла почитати?

– Дитино, у кімнаті поруч бібліотека, – сказала матушка Софія. – Думаю, ти там собі знайдеш книжку для читання.

Матушка Ірина дістала з ридикюля пуделко, перед великим люстром у дверцятах шафи попудрила обличчя, підвела, на цей раз уже старанно, губи.

Проте відразу піти в церкву матушкам так і не вдалося, бо тільки вони вийшли на кухню, аж тут надвірні двері відчинилися, на порозі з'явилася молода жінка з двома маленькими дітьми.

– Лялечко! – зраділа матушка Софія. – Ви вже приїхали? «Ну, заходь, роздягай дітей. Матушко Ірино, це моя донька Олена, а це мої онуки Ромчик і Андрійко.

– О, то ви вже маєте таку дорослу доньку? – чемно сказала матушка Ірина.

– Ну, це моя середня донька, – засміялася матушка Софія, цілуючи рум'яні щічки онуків. – У мене найпершими були близнята, Василько і Наталя, але Ляля вискочила заміж раніше, аніж старша сестра. Он уже й діток двійко має. А це, Лялю, матушка Ірина, дружина нашого благочинного. Ми оце в церкву зібралися.

– Ну, то й я з вами, – весело сказала Ляля. – Я навіть роздягатися не буду.

– А як же діти? – здивувалася матушка Ірина.

– А для дітей у нас є Лаврик, – і Ляля дзвінко гукнула: – Лаврику, ти де?

Матушка Ірина мимоволі здригнулася, що від цього дзвінкого голосу прокинеться Данилко, але матушка Софія прояснила ситуацію, і весела Ляля стишила голос. До кухні зайшов підліток, очевидно, Лаврик, і діти весело підбігли до нього. Лаврик спочатку із дещо кислим виглядом слухав, для чого його кликали, тоді заусміхався, присів куцьки, і обоє дітей повисли на його шиї з веселим вереском.

– Він – найкраща нянька на світі! – засміялася Ляля. – Сподіваюся, Катерино, ви відпустите Лаврика до мене? Бо скільки я дівчат не брала, жодна довго не витримує.

– І не думайте, не надійтеся, – обізвалася Катерина. – Бо хлопець має до чоловічої роботи привчатися, а не дітей бавити. Нарешті матушки зібралися і пішли до церкви. ■

На сторінках часопису «Місіонар» висловлюю глибоку і щиру подяку Господу Богу, Пречистій Діві Марії, св. Йосифові та блаженному чудотворцю Миколаєві Чарнецькому за вислухані молитви та чудесну допомогу у важких обставинах життя.
Ситуація на роботі була складна і безнадійна. Я б могла лишитись без роботи у цей важкий час. За посередництвом блаженного ісповідника віри Миколая Чарнецького мої молитви були вислухані. Після закінчення дев'ятниці до бл. Миколая ситуація внормувалась і залишилася без змін. Дякую за духовну підтримку і за відправлену в цьому наміренні Службу Божу отцю-ігумену Корнилію Яремаку, ЧСВВ. ■

Олександра Кіндратович,
м. Львів

Дякую Пресвятій Трійці, Матері Божій, св. Юді Тадею, св. Венедикту, св. Антонію, св. Шарбелю, св. Філомені, св. Миколаю Мирлікійському, бл. Миколаю Чарнецькому, усім ангельським силам, душам в чистилищі за вислухані молитви і швидку допомогу в справах душевних, тілесних і побутових. ■

Ірена Гармабій,
м. Львів

На сторінках «Місіонаря» висловлюю щиру подяку Господу Богу, Пречистій Діві Марії, св. Юді Тадею і св. Марті за отримані ласки і заступництво перед Богом. ■

І. Корнило,
м. Червоноград Львівської обл.

На сторінках часопису хочу скласти щиру подяку Матері Божій, св. апостолу Юді Тадею, св. Венедикту, св. отцю Піо за постійну опіку і за отримані ласки. А особливо за те, що завдяки їх заступництву я знайшла роботу в такий нелегкий час. ■

Олеся,
Волинська обл.

На сторінках часопису «Місіонар» складаю щиру подяку Господу Богу, Матері Божій, св. Йосифу, св. Юді Тадею, св. Антонію Падевському, моєму Ангелу Хоронителю і всім святим за моє виздоровлення від важкої недуги і за всі ласки, отримані для мене і моєї родини. ■

Марія Магола,
с. Потелич, Жовківський р-н, Львівська обл.

Через часопис «Місіонар» висловлюю щиру подяку Господу Богу в Пресвятій Трійці, Пресвятій Діві Марії, св. Анні, св. Юді Тадею, бл. священномученику Миколаю Чарнецькому, св. цілителю Пантелеймону, св. Партенію та всім святим, які випросили в Бога для мене ласку щасливого одужання.
Вірю, хто щиро молиться і з великою вірою просить, одержує. ■

З повагою
Ганна-Парасковія Солук,
с. Кошелів, Жовківський р-н,
Львівська обл.

На сторінках Вашого журналу хочу висловити щиру подяку та низький уклін Господу Богу, Матері Божій, св. апостолу Юді Тадею, св. Венедикту, св. Філомені і всім святим. Завдяки їхньому милосердю мій син Роман вступив в університет.
Я щиро і з надією відправляла дев'ятниці до св. Тадея, св. Венедикта, завжди знаходила щасливе вирішення. Пишу Вам тому, що такою була моя обіцянка Господеві, Божій Матері. Господь Бог вислухав мою молитву і молитву мого сина.
Я хочу ще раз засвідчити про Господню опіку над моїм старшим сином Миколою. В листопаді цього року він попав в аварію. Завдяки Божому Милосердю, Ангелу Хоронителю мій син залишився живим.
Тож молімся, щоб забезпечити собі заступництво і покровительство протягом нашого життя. ■

сім'я Чапля,
м. Дрогобич Львівської обл.

Хочу через часопис «Місіонар» скласти подяку Богу в Пресвятій Трійці, Пречистій Діві Марії, своєму Ангелу Хоронителеві, св. Стефану, бл. Миколаю Чарнецькому, св. Юді Тадею, св. Миколаю Мирлікійському, бл. Тарсикії, св. Філомені, св. Марті з Витанії за постійну допомогу, підтримку і пораду у важких життєвих проблемах. І раджу всім людям в молитвах звертатися до них по допомогу в усіх своїх потребах. ■

Слава Всемогучому Богу!
Слава Ісусу Христу!
Слава Матінці Божій!
Слава всім святим!

Стефанія Возняк,
с. Отиневичі, Жидачівський р-н,
Львівська обл.

НАСТАВ СВЯТИЙ ВЕЧІР...
(спогад)

Мелетій БАТІГ, ЧСВВ

Зима на селі завжди має свої особливості і створює іноді неабиякі труднощі. Припорошені хати, стежки, городи білим снігом створюють враження, ніби тут все заснуло. Тільки дим, який вже з ранку клубочиться над хатами, засвідчує, що життя вирує у хатах.

Незважаючи, яку погоду дарує зима, на селі завжди в особливий спосіб підготовляються до Різдвяних свят. Заздалегідь готовляться до Святвечора, щоб на столі і до стола було згідно давніх традицій, надіються на прихід колядників і гостей, щоб їх гідно прийняти. Дбають про теплий затишок у кожній хаті, якщо навіть надворі мороз показує свою силу.

Нелегкими були на селі п'ятдесяті роки минулого століття. Людей силоміць загнали до колгоспів, забрали у них все, що могли: коней, залишивши селян без тяглової сили, худобину. А в скорому часі від нестачі кормів коні гинули, тож люди запрягались у візочки і тягли все необхідне по господарству.

Сонце хилилося до заходу. Зимовий день швидко збігав до вечора. Іван звернувся веселим голосом до своїх дітей:

– Готуйтеся, підемо з саночками до лісу. На свята нам потрібно багато дров, щоб було тепло і весело у нашій хаті. Тільки добре одягніться, бо морозець сьогодні добрячий.

Миколка і його менша сестричка тут же почали одягатись і були через декілька хвилин готові з батьком йти до лісу.

Вийшовши з подвір'я, батько перехрестився, промовивши «Боже, поможи», і з дітьми тягнув за собою санки, прямуючи до лісу. По черзі Миколка і Марійка сідали на санки і з горбочка спускались в долину. Переправившись через потічок, вони опинились вже у лісі.

У лісі грубі дерева вирізали на будівництво колгоспних ферм, а залишалися тільки невеликі берізки, грабці, дубочки і кущі. Зайшовши в гущавину, Іван зрубував деревця, які Миколка тягав до санок.

– А ти чого сидиш? – звернувся він до сестрички. Вона примостилась біля ялиночки на пеньку, відпочивала від такої подорожі до лісу.

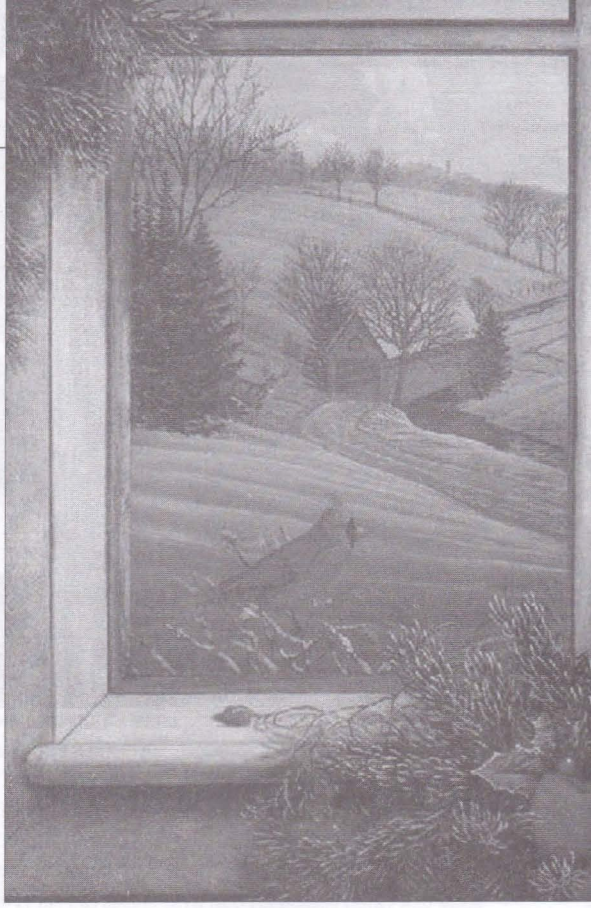

– Мені холодно, – ледве промовила Марійка, плачучи.

– Вставай, рухайся, не можна сидіти, а то скажу татові, що не хочеш працювати.

Та тут надійшов батько. Зрозумівши в чому справа, підняв за холодну ручку Марійку і почав її тормосити, розтираючи своєю твердою рукою її холодні рученята, ніс, обличчя.

– А тепер побігай, ось так, тупцюй.

Миколка почав складати дрова на санки і через хвилину до нього прилучилась Марійка.

– В лісі зимою потрібно рухатись і не буде холодно, – повчав батько. – А ти чому бачив як вона мерзне і нічого мені не сказав? – посварив батько хлопчика.

– Ось зараз будемо тягнути санки, холодно нам не буде.

І тут батько, щоб веселіше було, почав розказувати дітям казочку, як лисичка з вовчиком в лісі також заготовляли дрова і возили їх санками. Поклавши дрова на санки і прив'язавши їх, вони тут же почали тягнути їх по снігу. Вийшовши з лісу, вони опинились перед не замерзлим потічком.

– Ви перейдіть на другий бік річки і поможіть мені витягнути санки з води, – говорив дітям батько.

І коли трохи відпочили, із розгону вдало перетягнули санки через потічок. Тепер прийшлось тягнути санки під гору. Саме тут їм було найважче. Що кілька кроків доводилось відпочивати. Був зимовий вечір. Місяць із зірками освічував дорогу. Та мороз щипав обличчя дітей, незважаючи, що вони важко трудилися. А коли відпочивали, батько вказував на зорі, показуючи сузір'я. Ось вони вже на горбку, звідки видно їхню хату. Дорога для них стала легшою, так що батько тут почав їх повчати.

– В житті кожної людини є висота, яку потрібно здобути з Божою допомогою. В цьому і є сила людини. Все, що Бог дає, є добрим. Кожній людині потрібні чесноти терпеливості і мужності. Це дари Святого Духа, які треба випрошувати разом з іншими дарами, – пояснював батько дітям Божі правди.

Після короткого відпочинку діти і батько знову потягли санки з дровами. А коли притягнули додому санки, з хати вийшла мати. До неї пригорнулась Марійка, кажучи:

– У лісі дуже холодно. Я так замерзла…

Діти побігли до хати, а батько затягнув санки у дровітню, на всякий випадок накрив дрова соломою, щоб не побачив хтось із колгоспного начальства, яке вже зранку ходило по хатах, даючи розпорядження щодо роботи у колгоспі протягом дня.

У хаті було тепло. Мати готувала вечерю, а бабуся біля печі, як завжди, щось зашивала, розказуючи дітям історії зі свого життя. До хати увійшов батько і тут же звернувся до дітей:

– Завтра знову підемо до лісу?

– Тільки, щоб не було так холодно, – відповів Миколка, дивлячись на сестричку.

– Ні, ні, завтра будемо вчитися колядувати, а післязавтра мороз спаде, то ще притягнемо нашій тітці дров. Вона нездужає, то їй треба помогти.

Діти сіли за стіл, а мати стала подавати вечерю. До столу покликали бабусю, всі перехрестились, промовили разом із батьком молитву і стали вечеряти.

По вечері діти позалазили на піч, разом з бабусею колядували і ще довго слухали різні роз-

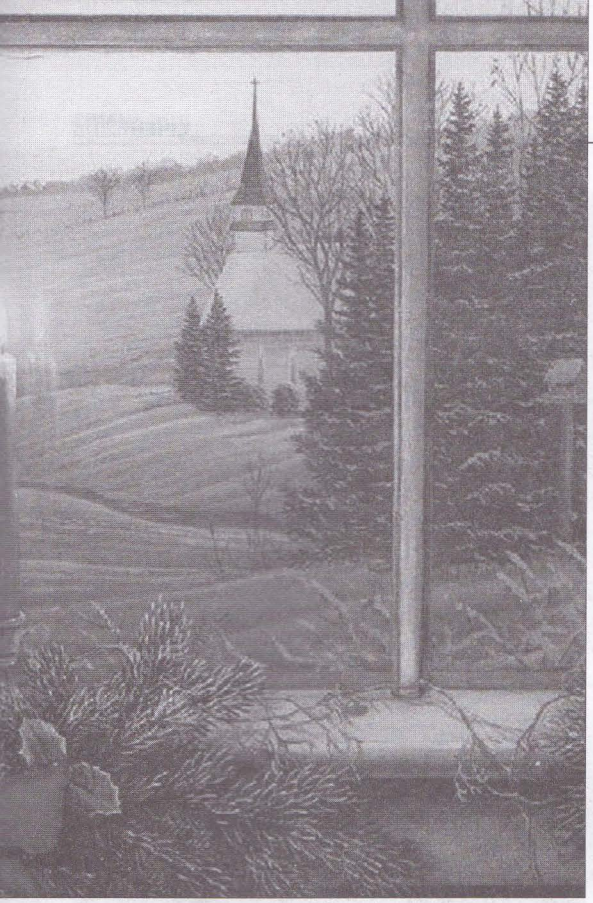

повіді своєї доброї бабусі. Найбільше бабуся розказувала про маленького Ісуса. Як Мати Божа з Йосифом втікали від Ірода до Єгипту з Ісусом, як по дорозі вони ночували у таборі розбійників і таке інше. Діти уважно слухали, бо знали, що їхня бабуся завжди говорить щиру правду. Розказувала також, як під час війни село горіло і всі ховались під час обстрілів. А коли вже наговорилась, то й каже:

– Ось дивіться, тато вже молиться, і ви помоліться та лягайте спати.

Батько, клячучи, обперся ліктями на стіл, закривши широкими долонями своє обличчя, розмовляв у молитві з Богом:

– Господи Боже, дякую за цей прожитий день. Прийми, Боже, терпіння моїх дітей, які взяли сьогодні свій хрест і разом зі мною пройшли таку собі Хресну дорогу. Не опускай їх, Боже, ніколи, нехай вони своїм життям завжди свідчать про тебе іншим людям, своєю вірою і добротою своїх сердець. Мати Божа, будь їм захороною, потішай у труднощах і веди цією дорогою, якою вони йдуть, до того кращого, що може дати Твій Син Ісус.

Коли роздумував батько в такий спосіб над прожитим днем, до нього підійшли діти і стали з ним відмовляти вголос вечірні молитви. З ними вголос молилася також стомлена цілоденною працею мати.

Через декілька днів у дім завітав напідпитку голова сільської ради.

– Ось гроші приніс я вам на дітей. Так що, бачите, батько наш Сталін вас не забуває. Коли таке було? – говорив він, розгортаючи списки.

– Тут є списки за три місяці, але у вас багато за літо було штрафів, та ще коні брали для орання городу, а на цей місяць стягнули за газети і радіо. І це треба …

І тут підійшов до грубки, щоб запалити сигарету, і відразу підвищеним голосом запитав:

– А дрова звідки? Хто дав вам право рубати у лісі берізки? Так справа не піде. Знову штраф?

– Не в лісі, а на городі, – відповіла мати.

Батько зрозумів у чому річ, вийшов з хати і від сусідів приніс пляшку горілки, поставив на стіл, кажучи:

– Не будемо сперечатись, краще поговоримо про інші речі…

А коли вже випили по чарці, голова почав вихваляти вождя:

– Ми щасливі, бо за нас думає і дбає мудрий наш батько Сталін. Можливо, цілими ночами не спить, не то що ви, дров нарубали і грієтесь. Але я нічого не бачив, зрозуміли?.. Ось візьміть гроші і розпишіться. Газети вже з нового року будуть вам приносити.

Коли виходив з хати, голова глянув на малих дітей, кажучи:

– Діти, оце я для вас є тато, бо вам гроші приношу… і дбаю про все село. Я був колись бідний, а тепер голова. Ваш тато був багач-господар, а тепер мене слухається. Чи не так? – відкриваючи двері, звертався до всіх у хаті.

Коли вже голова вийшов з хати, батько про себе з болем у серці сказав:

– Лайдаком був і ним залишився, та нічого не вдієш, така сьогодні влада. Боже, прости мені, що так висловлююся.

З кожним днем наближалися свята. Діти щовечора збирались, вчились колядувати, а батько ніяк не міг впоратись з роботами. Вже зранку одні приходили з чобітками, черевиками, проси-

ли хоч якось їх направити, інші приносили одежу, щоб перешити щось, а ще інші приносили, а то і привозили всякі меблі. І так щодня. Навіть на сам день Святого вечора він працював до пізнього часу, і свята вечеря трохи запізнилась. До вечері готувалась мати, діти і бабуся.

– Кожного року, як на гріх, ми запізнюємось з вечерею. Усієї роботи не переробиш. Можна щось відмовити і не приймати стільки… – докоряла мати.

– Як відмовити, коли Касяниха вже три рази приходила зі сльозами, кажучи, зробіть та зробіть, бо одні ці чобітки маємо на всіх, і до церкви хочу йти, а мала хоче колядувати, – виправдовувався батько, коли закінчив направляти чобітки, і тут же звернувся до дітей:

– Нехай хтось із вас занесе чобітки Касянисі, а інші ходімо зі мною до стодоли, дідуха принесемо.

А через хвилину в хаті пролунало:

– Помагай Біг, помагай Біг на щастя, на здоров'я, на той Новий Рік, щоби було ліпше як вторік! – говорили всі разом, заносячи до хати сіно, солому і дідуха. – Дай Боже, дай Боже! – відповідала мати з бабусею і тут же клали сіно на стіл, накривала білим вишитим обрусом, запалювали свічку і тут же розкладали все, що мало бути на столі.

Коли розкладали на столі страви, батько згадав, що приховав горіхи осінню на горищі.

– Тільки хвилинку почекайте, я вам принесу те, що не сподіваєтесь.

І тут же він вийшов надвір. Всі чекали, що їм тато принесе. Та коли він прийшов до хати мовчазний, діти зрозуміли, що щось не те.

Батько тримав у руках шкаралупку з горіхів і порваний мішечок, кажучи:

– Білка перехитрувала мене. Всі горіхи наші повиносила. А я думав собі…

Тут мати почала знову докоряти, але бабуся звернула увагу:

– Не можна сваритися сьогодні. Білочки також Божі звірята. Будемо на другий рік мудрішими, а зараз перед Святою Вечерею помолімося всі разом.

І вона, перехрестившись, почала першою вголос промовляти «Отче наш». За нею на колінах молились діти і батьки. Помолившись, всі посідали навколо стола і почали вечеряти. Вже після куті

всі разом заколядували. Пахуче сіно, запах ялинки, тепла напалена піч та святковий настрій творив справжнє відчуття народження Божого Сина. Під вікном вже колядували діти. Вони увійшли до хати і з ними також пішов Миколка колядувати.

Святий Вечір є завжди виявом добрих чи важких споминів у родині, і тому часто радісні хвилини нежданно переходять у сумний стан. Смуток виражає інколи біль нашої душі, який нелегко оминути, і тільки збудження нашої віри і любові до нашого Спасителя додає надії і наснаги перенести наші страждання, хоч би і в святкові дні.

Ось і мати засумувала за своїми родичами, які опинились в далекому Сибіру, і батько згадав свого брата, замученого в тюрмі. Та у всьому розрадою є молитва. Діти радісно колядували, а їх батьки за це дякували у молитві Богові, а також за таку гарну святу вечерю. Надворі, незважаючи на заборони, усюди було чути спів. Мати піднялась з колін, втерла сльозу і вийшла надвір. І тут зустріла приятеля своєї родини, який прийшов навідати їх.

– Христос Раждається! Господар вдома? – тут же він запитав.

– Славімо Його! Заходьте, будемо раді Вам!

– Іване, як маєшся? Заколядуємо і згадаємо молоді роки…

– Дякую, що прийшов, Стефане.

Почалась жвава розмова. Стефан витягнув з кишені листа, кажучи:

– Ось читай, бо я загубив окуляри. Це син пише з Сибіру. Як він там?

Прочитавши листа, Іван почав перечитувати його вголос: «Робота дуже важка. Лісоповал, а тут морози великі. Вже вийшов на роботу, а перед тим тяжко захворів на цингу. Це така хвороба, що зуби всі хитаються. Не знаю, за що караюсь. Мабуть, за те, що любив, але і далі люблю свою Україну. Дякую Богові, що з нами є священик з Покуття, то він нас духовно підтримує, не дає нам заломитись. Пишіть, як там у вас? Чи полегшилось ваше життя? Чи не голодуєте? Чи дрова є у хаті? Все напишіть мені, бо дуже за вами всіма скучаю. Всіх поздоровляю. Передайте велике поздоровлення хресному татові Іванові. Це він мене вчив любити Україну, але завжди говорив, що на першому місці повинен бути Господь Бог. Так і тут нас вчить наш священик… Бо це свята правда. Надіюся, що в скорому часі будемо разом… Ми тут також готуємось до Різдва, хоч колядувати будемо у тайзі».

– Ось бачиш, і тебе згадав, Іване. Не раз себе картаю, як я сліпо вірив їхній пропаганді. Ти був правий, коли говорив про червоне пекло, – говорив Стефан, пригадуючи свої помилкові погляди на комунізм.

Два приятелі згадували, що було добре, що погане, згадували і Різдво в дев'ятнадцятому році біля Тернополя в Галицькій армії, а також тиф, який тоді пережили, і своє повернення додому.

Та найбільше говорили про Сибір, про в'язнів у тюрмах, про арешти священиків і закриття церков, та й про своє невільне життя.

– Цей час мусимо пережити, хоч би на Різдво відкрили церкву, а то мусимо йти в друге село, якщо там не закриють, – говорив Іван, доповнюючи: – Ще у вісімнадцятому році говорили, що більшовики молитися нам не дадуть, так воно і сталося.

– Хто був би подумав, що навіть колядувати буде дітям заборонено. Що з цих дітей буде, коли в школі говорять все нам наперекір. Але, як кажуть в народі, все так не буде, – говорив гість до свого приятеля, а на прощання заколядували разом «Нова радість стала»…

Після шкільних канікул у школі почалось навчання. Першого дня на уроці вчителька поставила завдання учням написати, як вони провели свої зимові канікули.

– Тільки прошу вас, нічого не згадуйте про релігійні свята і про якесь колядування. Напишіть, як ви готувались до ялинки на Новий Рік, що вам приніс дід Мороз, що говорив по радіо наш вождь, батько Сталін, поздоровляючи нас, які книжки ви прочитали про наших вождів Леніна і Сталіна і таке інше, зокрема, про своє щасливе дитинство в Радянському Союзі.

Потім вчителька підходила до кожного учня, дивлячись, що хто пише.

«…Коли ми вечеряли, то мати плакала, а ми сумували за нашим добрим батьком. Він перебуває у тюрмі. В хаті було холодно, бо немає в нас дров. У садку на дрова ми вирізали всі вишні. Кутю нам принесла тітка, а голубці мама сама зробила. Я їй допомагала. Колядувати

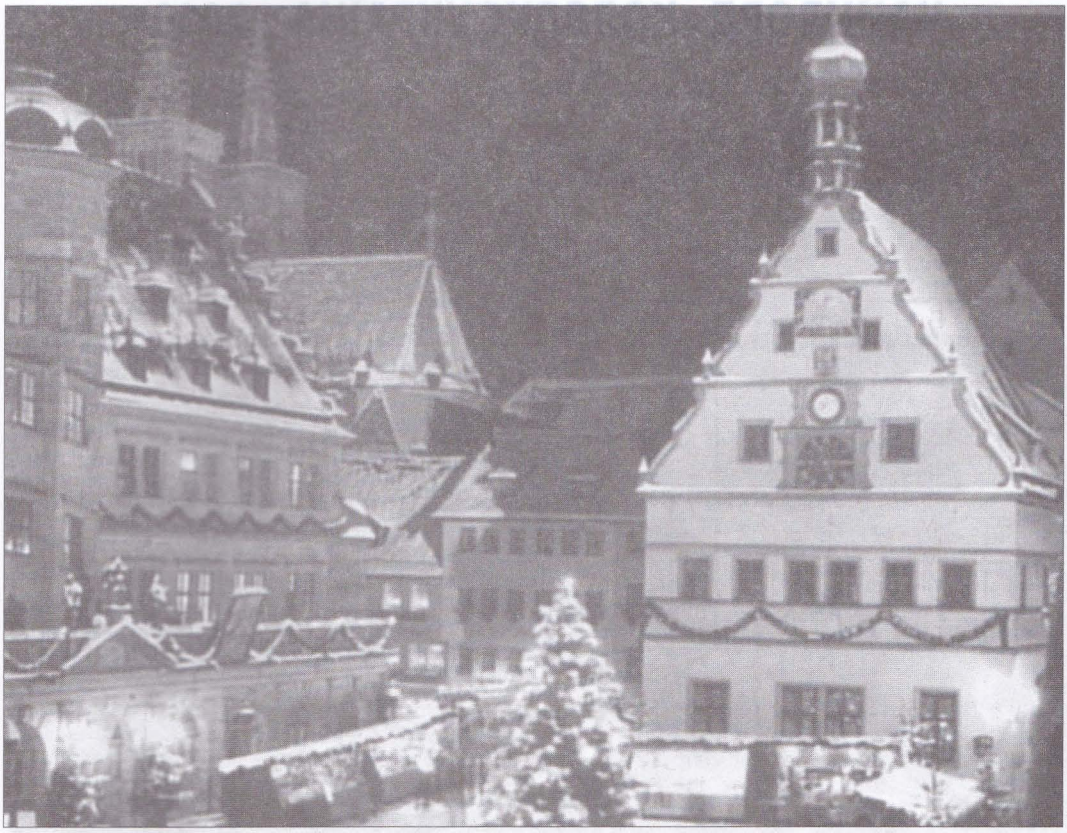

мене мати не пустила, бо не маю чобіток. Радіо ми не слухали, бо бабуся виключає і каже, що не може його слухати. Замість цих книжок, які нам дали в школі, бабуся нам читала катехизм і все нам пояснювала. Ми дуже її любимо, хоч вона кашляє і хворіє,тому сидить на печі, вона нам багато всього розказує».

Учителька взяла зошит у дівчинки, що це написала, і прочитала перед усіма учнями. Всі сміялися із написаного. Лише Марійка, що сиділа поруч, встала і в захист своєї подруги сказала:

– Софійка написала правду і немає чого сміятись, вона кожного дня приходила до нас грітись, бо в їхній хаті не тільки холодно, а ще диму повно, коли дрова горять в печі.

Вчителька на відповідь Марійки мовчала. Вона тримала у руці зошит з голубою обкладинкою, а по лиці в неї текла сльоза. Потім вона підійшла до Софійки і тихим голосом сказала:

– Цей листочок вирвеш із зошита і залишиш собі на пам'ять, а в зошиті напиши, що у вас вдома все добре. Так від нас вимагають писати.

Минули роки, а Софія, незважаючи на свій похилий вік, витягує цей листок з книжкової шафи і читає його своїм внукам, а потім разом з ними молиться, щоб не повторились такі часи:

«Господи Боже наш, дякую Тобі, що Ти кожного року даєш нам радість Різдва Твого улюбленого Сина, нашого Спасителя, що прийшов на цей світ у Вифлеємській стаєнці в повній убогості і слабості.

Господи Ісусе, що взяв на Себе людську неміч і слабкість в час Свого народження, зміцни нас, слабких, і потішай немічних. А Своєю убогістю, Ісусе, огорни нас, убогих, і обігрій Своїм люблячим гарячим Серцем, потішай нас, струджених і обтяжених, і приведи всіх до Свого Царства Небесного. Амінь».

ЧАЙНВОРД «КОЛЯДУЄ УКРАЇНА – 2010»

Підготувала Леся ШТИКАЛО

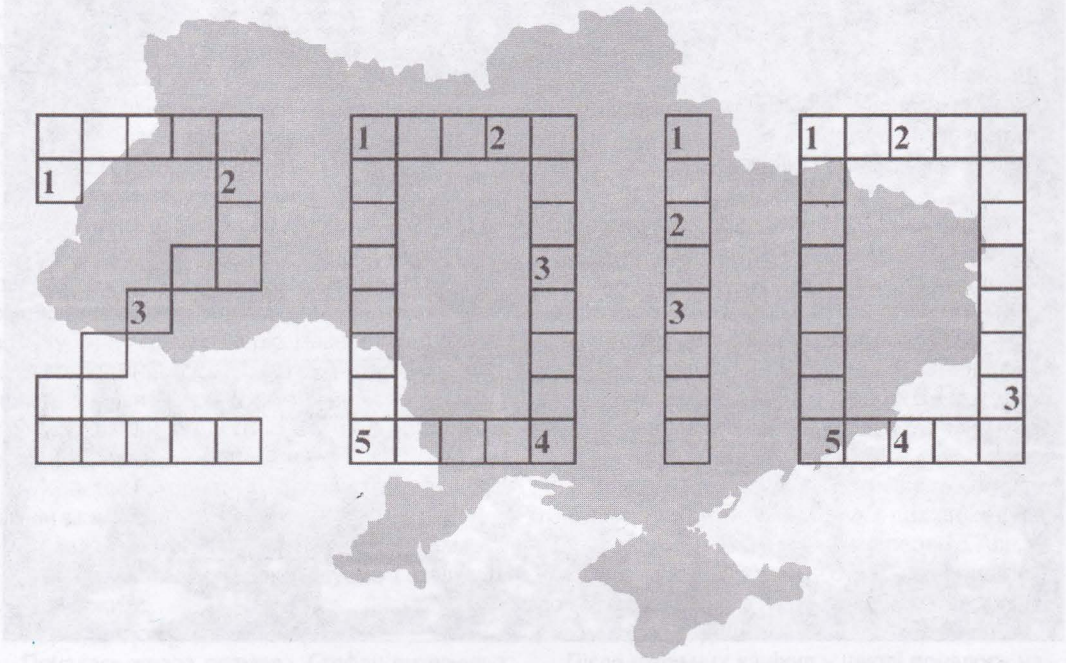

2
0
1
0

1. Свята ніч настає, ясний блиск з неба б'є, в людському тілі Божий Син прийшов нині в …, щоб спасти цілий світ. 2. Пізня ніч. … міцніє. Манить неба глибина, а від краю і до краю даль колядками луна. 3. Одна лиш … понад усі сяє та над Вифлеємом сяйво розливає, а во Вифлеємі нині мир явився, люди, веселіться, сам Бог народився.

1. «Це … Господня, – стала говорити, – хочу Твою волю, Господи сповнити. 2. … пастирям мовив: Христос ся нам народив. 3. Чисте серце, щиру віру і … свою в офіру Богу принесіть. 4. … хмари розпорошив, зорі зблиски над селом. Пастушки і міхоноша колядують під вікном. 5. Бог ся раждає, хто ж про це міг знати. Дніпр збудився, ожили Карпати, Дністер хвилею шумить, Чорне море гомонить, на Полісся гомін іде, Кубань плеще і гуде, в Києві озвались дзвони, ожили луги, загони всюди, всюди, всюди … й сміх.

1. Ісусе милий, ми не багаті, золота-дарів не можем дати, но … цінніший несем від мира – це віра серця, це любов щира. 2. «Благослови, Боже, знову … Новий, щоб зростав щасливо край наш дорогий, щоби із Тобою дні життя пливли, щоби всі негоди ми перемогли» – автор слів отець Василь Мендрунь, ЧСВВ. 3. Хочем світла у наш …, Ти нам Боже помагай. Благослови Божий Сину нашу рідну Україну, долі-долі Ти для неї дай.

1. «Встаньте, люди, … родився, привітати Бога йдіть, в дар маленькому Дитятку свою віру принесіть!» (Слова Терези Угрин). 2. Йосиф старенький колише Дитятко, на сопілці грає мале …, їдуть бойки на санях, а гуцули в крисанях, поліщуки в личаках, киевляни в чобітках, їдуть, їдуть з України до Господньої Дитини дари, дари малому везуть. 3. Святий Йосиф в руках носить пелени Маленькому, «Люляй, люляй» – приспівує Новонародженному; віл і … приклякають, паров Його огрівають, Сотворителя свойого. 4. В Вифлеємі у стаєнці немовля не спить, рученята простягає, … благословить. 5. Єеред темної ночі дивне світло б'є в очі – ясна зоря засвітила, де … породила Марія.

Відповіді на кросворд «СВЯТИЙ АПОСТОЛ АНДРІЙ», опублікований у числі за грудень 2009 року:

По горизонталі: 3.Апостол. 6.Марко. 7.Днина. 10.Лазар. 11.Хрест. 12.Мир. 13.Дар. 16.Петро. 17.Зерно. 20.Місто. 21.Слово. 22.Бернард.
По вертикалі: 1.Голос. 2.Стадо. 4.Патраї. 5.Дніпро. 8.Спаситель. 9.Наставник. 14.Греція. 15.Дерево. 18.Добро. 19.Ісаак.

МІСІОНАРЧИК

РІЗДВЯНІ СТОРІНКИ ЗІ ЩОДЕННИКА

Узимку темніє рано. Я сиджу в своїй кімнаті. Напівтемно і затишно. Чутно, як на вулиці, у сусідньому дворі, співають колядники. Певно, і до нас зараз зайдуть… А бабуся вже давно примостилася в сінях, чекаючи на співочі вертепи. Я нишком визираю у вікно, щоб розгледіти, як вбрані колядники. О! Вже і в нас співають!!! Бабуся обдаровує колядників цукерками і горіхами. Це я знаю, бо чула, як вона, урочисто і піднесено, говорила сусідкам: «Бога треба славити не за гроші, а від усього серця…».

Але мені це байдуже. Зараз мене більш усього турбує, що я вчора посварилася з подругами. Ми ліпили сніговика, потім почали будувати фортецю, а потім щось сталося і почалася сварка. Тому я цілий день сиділа вдома, читала книжку і нудилася. От якби була мама!!! Вона завжди допомагала розібратися у всіх моїх складних справах. І вони ставали маленькими і простими, як розлускані насінинки…

Але мами немає. Вона померла цієї осені, коли я почала ходити в 4 клас. Я ніколи не забуду букет різнокольорового листя, який я назбирала, йдучи зі школи, і слова татуся: «Донечко, мами немає…». Я притулила свій букет до обличчя і терпкий запах листя змішався зі запахом сліз і невимовного болю…

Говорити з бабусею не хочеться. Вона знов почне казати про Бога, про молитви. Але мені це не цікаво. От казки, фантастичні історії я люблю. Я вмощуюся на ліжку і беруся за книжку. Правда, тато не дозволяє мені читати лежачи, але сьогодні його вдома немає. З головою поринаю у світ зимових пригод: чарівний годинник, дівчинка-снігуронька, сніговики, які оживають, щоб зупинити прихід Нового року…

Враз брязкає шибка на вікні, так ніби хтось влучив у неї сніжкою! Я підхоплююсь, хутко вдягаюся. Бач, таки прийшли дівчатка! Тихенько відчиняю вхідні двері (т-с-с - бабуся вже спить). Поспішаю забігти з другого боку хати, щоб застукати їх «на гарячому». Сніг рипить і тому ступати нечутно не вдається. Я зазираю за ріг будинку: нікого… Лиш ніби майнув білий силует. Дивно, ні в кого з подружок нема білої куртки.

Я повертаюсь у двір, перевіряю хвіртку: вона зачинена на гачок. Дивно і трохи лячно. Але додому йти не хочеться. Я йду у садок, вибираю місце між деревами, де добре видно зоряне небо. О! Зорі я дуже люблю! Вони незрівнянні… Вони ваблять до себе так, що хочеться полетіти. Мерехтять, підморгують різнокольорними оченятами… Ого!!! Зблиснув метеорит, і ніби так низько та близько.

А чи то правда, що треба загадувати бажання, яке неодмінно збудеться… Яке ж моє бажання?!

– Щоб ще побачити маму…

– Або щоб навчитись літати…

Я розкидаю руки врізнобіч і починаю крутитися, дивлячись угору. І ніби справді лечу, все вище і вище піднімаючись у зоряну височінь. Холодне морозя-

не повітря ще сильніше обіймає мене, обпікаючи руки, обличчя, проникаючи під пальтечко, холодними крижинками торкаючись тіла. А небо безконечно-високе, нема йому ні кінця, ні краю. І зірок незліченно і незміряно…

Враз мені стає дуже страшно, моторошно, і бездонний холод досягає самих глибин мого серця. Я така маленька проти цього Величезного Всесвіту. Дуже малесенька, беззахисна, нікому не потрібна…

Я перестаю крутитися і враз помічаю, що хтось стоїть неподалік від мене. Страх ще більше стискає моє серце. Єдине бажання – скоріш дременути до хати…

– Не бійся. Все добре. Я прийшла, бо ти дуже злякалася, – голос спокійний і лагідний.

– Ти хто? – питаю я, насторожено підходячи ближче і розглядаючи незнайомку.

Довге білосніжне хвилясте волосся, довга сріблясta куртка, високі сріблясті чобітки і тоненький шарфик, ніби витканий зі світла. А очі – усміхнені й чисті. Дивно, що я бачу їх посеред цієї темряви…

– Я твій ангел.

– Хто?!! – моє здивування витісняє усякий страх!

– Так, я – твій ангел-охоронець. Я прийшла, бо за тебе молиться бабуся. І тобі сьогодні потрібна допомога.

Безліч запитань закрутилося у голові. А на язик вискочило найбільш зухвале:

«А що, якби вона не молилася, то ти б і не прийшла?».

– Так, я не змогла б прийти до тебе, бо ми, ангели, службові духи для тих, хто наслідує спасіння і знає Слово Боже.

Дівчинка-ангел зняла свій шарфик і легенько обгорнула мої плечі.

– Зігрійся, Іринко, – продовжувала вона. – Ти не сумнівайся, бабуся дуже любить тебе і бажає тобі добра. Знаєш, їй також зараз важко, вона не чекала, що мама так рано піде від вас…

– Звідки ти це все знаєш? – знов запитала я. – І як мене звати, і про бабусю, і про маму…

Сльози забриніли на моїх очах.

– Знаю, бо знаю. Колись Дух Святий пояснить тобі все…

– Хто?!! – знов перебиваю я. – Ти говориш незрозумілі слова…

– Іринко, почекай!!! – наполегливо, але лагідно перебиває мене незнайомка. – У мене обмаль часу. Якщо ти згодишся, я покажу тобі Небесне воїнство ангелів, які славлять Божого Сина, що народився у Вифлеємі заради спасіння всього людства, заради твого спасіння…

Вона бере мене за руку. Її рука ніжна і тепла, як у мами. Я відчуваю, що вже зігрілась. Шарфик тоненький, але теплий. Мені спокійно і добре. Ми йдемо по засніженому саду. Ненароком торкаюсь плечем до гілля і яблунька щедро осипає нас снігом. Враз я бачу серед дерев прозорі сходи, які піднімаються в небо.

– Ти хочеш піти зі мною? – питає ангел.

І знов у моїй голові здіймається вихор думок, запитань, сумнівів і страхів, як сніжна холодна завірюха. Я відчуваю, ніби розділилася надвоє, бо серце моє тріпоче, бажаючи побачити отой чудесний хор ангелів. Але я починаю верзти якусь нісенітницю:

– А, може, ти ніякий не ангел. Може, ти інопланетянка і телепат, і читаєш мої думки, і хочеш забрати мене на свій корабель…

Дівчинка весело сміється.

– Чим наповнене серце, те й говорять уста. Занадто багато читаєш фантастики. Але хочу тобі сказати, що найбільш суперфантастичної книги ти ще не читала. Це Біблія.

Я розгублено мовчу. Вона турботливо струшує сніг з мого пальтечка:

– Тоді пішли додому. Тільки запам'ятай: Бог є!!! Він дуже любить тебе. А шарфик я залишаю тобі на згадку…

Тихесенько, щоб не розбудити бабусю, я замикаю вхідні двері і навшпиньках йду у свою кімнату. О! Я забула вимкнути настільну лампу біля ліжка. Але й зараз я не збираюсь її вимикати! Бо ще треба трохи оговтатись. Такий дивний вечір… Я ховаю під подушку подарунок і загортаюсь у ковдру.

– І що це зараз було? – думаю я.

А в серці ніжно бринить голос ангела: «Бог є. Він дуже любить тебе…».

– Господи, якщо Ти є і якщо Ти любиш мене, то покажи мені маму, будь ласка… – вперше в житті молюся я. Більше слів немає. З моїх очей течуть гарячі сльози. Я стомлено притуляюся до подушки.

І враз я знов опиняюся у садку. Сад засніжений, але чомусь дуже тепло. Раптом я розумію, що це не сніг, а просто квітнуть дерева. Радість переповнює моє серце. Я починаю підстрибувати і несподівано… злітаю!!! Я лечу над садком, над подвір'ям, над провулком. Якісь люди йдуть там внизу. «Дивіться, я лечу!!!» – але їм нема ніякого діла до мене. Потім я бачу, що хтось також летить попереду мене. Плаття квітчасте і таке знайоме.

– Мамо!!! – гукаю я.

Ще мить і ми – поряд! Вона бере мене за руку і ми летимо разом. Я нічого не питаю. Просто нема ніяких питань. Мама. Політ. Квітучі садки під нами. Височенне голубе небо, наповнене ароматом квітів… Цей політ дуже довгий. Але він враз закінчується. Ми зависаємо в повітрі.

– Донечко, – говорить мама, – це границя. Далі я полечу сама. До зустрічі!

Вона обнімає мене і летить далі, ніби великий прекрасний метелик. Скоро вона перетворюється в різнокольорову краплинку і зникає зовсім… Я розгублено дивлюся їй услід.

Я не хочу розлучатися з нею. Я дуже люблю її. Я пориваюся за нею. Але якась невидима стіна лагідно відштовхує мене назад. І знову я пориваюся за мамою. І знову якась невидима стіна м'яко та лагідно відштовхує мене. Я роблю третю спробу. І невидима стіна знов відштовхує мене, враз заповнюючи моє серце радістю і незрозумілим спокоєм.

І я повертаюся додому. Я більше не сумую за мамою. Я знову лечу над квітучими садками, вдихаючи аромат квітів, височенного неба і незрозумілої радості… З висоти польоту я бачу свій провулок, садочок, будинок… Я вдома…

Я прокидаюсь. Вже ранок. Настільну лампу учора я так і не вимкнула. Книжка, яку я читала, лежить біля ліжка на підлозі. А під подушкою, на жаль, нема ніякого шарфика…

Але знаю, що Бог є!!! І я пошепки молюся:

«Небесний Батьку! Прости мені, що я була неслухняна мамі, татові, бабусі, що я ніколи не казала їм, як я сильно їх люблю, а лиш хотіла, щоб вони любили мене. Допоможи мені стати іншою…».

Тихенько прочиняються двері і заходить бабуся. У неї в руках білий прозорий шарфик.
– Добрий ранок, Іринко! Це тобі різдвяний подарунок!
– Від ангела-охоронця? – запитую я.
– Так, – загадково усміхається бабуся…

P. S. Це оповідання майже автобіографічне. Сон, описаний тут, це мій сон, який справді наснився мені, коли я дуже сумувала за мамою. І моя бабуся, яку я не слухала, а вона молилася за мене…

ТИ ОСОБЛИВИЙ!!!

Чи ти чув колись про Ісуса?
Чи ти знаєш, що все створив Бог?!
Я за тебе, мій друже, молюся,
Щоб пізнав ти, як добре з Ним вдвох...

Він стоїть на твоєму порозі,
Тихо стукає в шибку душі,
І коли твоє серце в тривозі,
Ти до Бога скоріш поспіши.

Ти для Бога такий особливий,
Неповторний, чудовий такий!
Глянь у очі Ісусу сміливо,
Просто серце Йому відкрий...

І дорога твоя засяє,
Як веселка барвиста у небі.
Бог, як Батько, про тебе подбає,
Бо у Нього є все для тебе.

Хай у серці не буде зітхання.
Я за тебе, мій друже, молюсь!
Не страшні всі незгоди й страждання,
Якщо поряд з тобою Ісус!

Він підтримає і допоможе,
Проведе до ясної мети.
Я прохаю Тебе, о Боже,
За дітей, яких так любиш Ти!

Зоряна Жива
січень 2005 р.

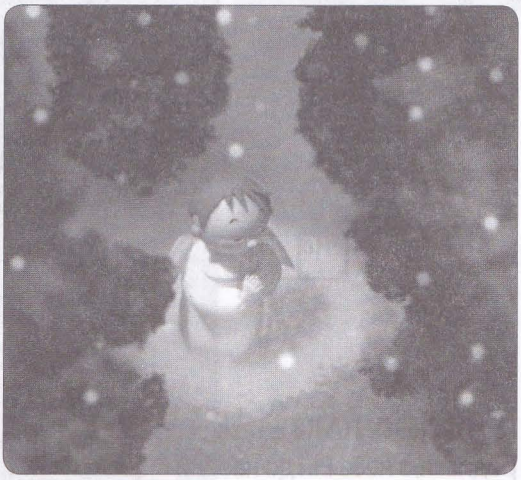

АНГЕЛ

Ти поруч мене все ідеш,
Любов твоя не знає меж.
І простягаєш свої крила,
Щоб мене горе не зустріло.

Коли йду кладкою крутою,
Твоє крило понаді мною.
І, щоб не збитися з дороги,
У тебе прошу допомоги.

Не покидай мене ніколи
В поході, вдома і у школі.
Моя молитва кожну мить
До тебе, Ангеле, летить.

Леся Любарська

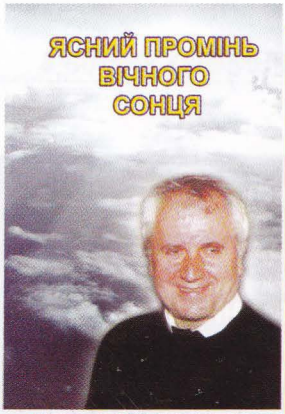

ЯСНИЙ ПРОМІНЬ ВІЧНОГО СОНЦЯ

Присвячується світлій пам'яті ієромонаха
Йосафата Воротняка,
Чину Святого Василія Великого
(1948 - 2008)

Ця книжка, яка є своєрідною збіркою спогадів, видається з нагоди річниці з дня відходу до Господа о. Йосафата Воротняка, ЧСВВ, який був жертвенним монахом і священиком, вірним Богові й відкритим до людей.

Нехай ця книжечка споминів стане нашою вдячністю отцеві за всі його молитви і працю, яку він зробив для нас. Віримо, що навіть ті, які не знали його, навчаться від нього, як жити і працювати для добра інших і на славу Божу.

Діяльність о. Йосафата була широко відома як в Сербії, де він працював
13 років (після остаточного його повернення до Кули з навчання у Римі), так і в Україні, де провів у праці повних 16 років життя. Спогади написані людьми, які знали отця у Сербії (з Кули, Куцури) і в Україні (з Червонограда, Кам'янця-Подільського, Львова).

Книжка адресована усім, хто знав о. Йосафата, і широкому колу читачів, які прагнуть пізнати земний шлях одного «Ясного Променя Вічного Сонця», який освітлив Христовою присутністю життя багатьох людей.

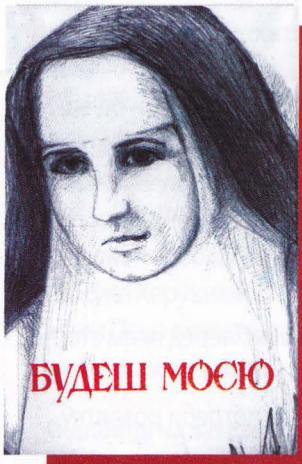

БУДЕШ МОЄЮ

Присвячується 90-й річниці з дня народження
і 65-й річниці мученицької смерті блаженної
сестри Тарсикії Мацьків,
служебниці Непорочної Діви Марії
(23 березня р. Б. – 18 липня 1944 р. Б.)

Книжечка є художнім твором, написаним на основі спогадів очевидців, монастирських записів-хронік і біографічних даних. У ній, поряд із достовірними фактами, подані також авторські думки і погляди на життя блаженної Тарсикії, які, однак, не впливають і не змінюють справжнього образу Блаженної, але підсилюють і заохочують до її почитання. Події у книжечці висвітлені у різних часових вимірах.

Нехай ця книжечка буде на добро душі кожного, хто її прочитає.